

„Varpas“ išleidžiamas
Tilžėje 20 kiekvieno
mėnesio. Metinė prekė
su prisiuntimu:

Rusijoje uždeng-
tose gromatose . 6 rubl.,
Prusuose . . . 4 mark.,
Amerikoje ir kitur 5 mark.

VARPAS

Apgarsinimai „Varpe“
kažtuoja už kiekvieną ke-
tvirtai dalį eilutę smulkiu
raštu spaustą 20 pfen. arba
10 kap., priimami „Varpo“
išleistuvėje T 11 ž e je.
(Tilsit, Ostpreussen.)

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Už ką mes lenkams turime būti dėkingi
arba nedėkingi?

III.

Tas, kuris supranta, kokį didį įveikimą ant viso krašto tur sostapylis — iš kur eina visoki užmanimai ir šviesa — tas supras, kokią ap-
mandą Lenkai mums padarė, Jagailį į Krakovą nukviesdami, o ne į Vilnių Jadvigą atsiųsdami. Dėl Lenkijos lenkų politikai labai išmintingai padarė, bet ne dėl Lietuvos, ir už tą aniems lenkai, bet ne mes galime būti dėkingi. Toliaus, lenkai, sykį mūsų sostapylį išvertę, greit ir mūsų kalbą išvertė. Pamyslikiute tikrai, kokiame padėjime atsirado Jagailis į Krakovą nuvykęs! Ap-
link jis buvo apsiaustas lenkiškais ponais ir kunigais, ir jis atsirado kiaurai lenkiškame krašte. Į kur neatsigręžtų — tai vis lenkai: taigi norint ir butų nenorėjęs — visgi turėjo lenkiškai šnekėti! Ką Jagailis buvo priverstas padaryti, tą padarė ir visi ponai, kurie jį į ten pasekė. Kito-
niško išėjimo iš to padėjimo nebuvo. Jegut sostapylis Vilniuj butų pasilikęs — visas butų galėję visai kito-
niškai nueiti. Jegut mes tikrai nežinome, koks oficiališkas liežuvis buvo ant dvaro didžiū Lietuvos kunigaikščių ir, jegut už tą liežuvį, sako, greičiausiai galima gudišką ro-
kuoti, — tai-gi gerai žinome, kad lietuviškas lie-
žuvis buvo namininiu liežuviu mūsų didžiū kunigaikščių. Kas-gi gal abejoti apie tą, kad Gie-
dinimo ir jo bočių-prabočių milimiaušioji kalba buvo lietuviška? Dar ir šiandien Vilniuj trys priešmiesčiai: Lukiški — nuo žodžio Laukiškei: Antokol — nuo žodžio ant to kalno, Bakšta — nuo žodžio bokštas grinau rodo, koke kalba pra-
ėjusiuose laikuose Vilniuj labiausiai godojama buvo. — Toliaus, kas-gi gal pasakyti, kad Algirdžius, norint ir buvo su Gude, Tvero kunigaikščiute, apsivedęs, bet kad jis namieje lietuviškai nekalbėjo? Jegut taip, tai kodėl-gi vienas iš jo mili-
maušinųjų sunų Jaunučiu buvo pramintas, žo-
džiu grinau lietuvišku? Tai kodėl-gi Jagailis, kitas jo sunus, taip-pat gerai lietuviškai mokėjo

— ir toj kalboj su Vitautu kalbėjo, kada nenorėjo nuo lenkų buti suprastas. O-gi Keistutis ir Byrutė! Juk-gi, turiu viltį, ne kito-
niškai namieje kalbėjo. kaip lietuviškai ir, tikiu, lietuviš-
koj kalboj mokino mažutį Vitolį, potam į mylžiną išaugusį. Tikiu, jog ne kito-
niškoj kalboj, kaip tik lietuviškoj Lizdeikis Gediminui išreiškė sapną apie geležinį vylką, tikiu, jog dėde Byrutės, di-
džiunnas Butrymas, pagal Jagailio paliepimą, ant nukirtimo vedamas ne kito-
niškai, kaip lietuviškai savo dievaiciams mēdėsi; toliaus tikiu, jog Gin-
tautis, paskutinis kūrėjų-kūrėjas ne kitaip, bet lietuviškai prieš Jagailį atsisakė, jog krikščionystės nepriimsęs, bet liksęs prie senųjų Lietuvos die-
vaicių. . . . Tikrai nenorintis, negal nujauti, kokioj godonėj mūsų kalba savo krašte buvo XIV amžiuje. Visos mūsų luomos lietuviškai tešnekėjo. Teisybė, po Lietuvos valdžia buvo dang ir gudų — ir tų skaitliškai daugiaus neng lietuvių — už tai-gi mūsų kunigaikščiai ir gudiš-
kai mokėjo, bet prigimtoji jų kalba buvo lietuviška. Ant galo, atsispyrdamas ant to, jog viešpataujanti Jagailionai, norint jiems Krakovoj ir kuogeriausei buvo, bet jie niekad negalėjo užmiršti savo Lietuvos ir išilgus ją lankydamo taip dažnai, kad lenkai net supykdamo, taip: apie Zigmuntą Augustą jie, išjuokdami sakydamo, jog jis vieną Lietuvą už savo tėvynę laiko ir vieną Vilnių už savo sostapylį — ir kur buvęs ne-
buvęs — vis Vilniuj atsidurė. Tada, ant tos tėvynės meilės atsiremdamas, dristų sakyti, jog jegut sostapylis Vilniuj butų pasilikęs — tai ir šiandien visos mūsų krašto luomos lietuviškai butų kalbėjo. Atsitiko-gi kito-
niškai — atsitiko taip, jog visos mūsų angštesnės luomos, visi didžiunnai, sostapyliai į Krakovą persikeliant — iš pradžios buvo priversti lenkiškai mokytės, idant ten galima butų susikalbėti, o potam iš lengvo, ant karališko dvaro pasilikę ir visiškai savo kalbos atsisakė ir savo namuose pradėjo vartoti lenkišką kalbą. Dar toliaus ant didžiūnų atsi-
žiurint ir menkesniejie ponai taip-pat iš lengvo pradėjo mokytės lenkiškai, idant puikiaus, pagal

jų nuomonę išsirodyti ant didžiunų dvarų — ir, laikui begant, pasibaigė tuom, kad mūsų prigimtoji kalba, kalba Gedimino, tapė už muzikišką palaikyta ir tebliko tiktai tarp prastų kiemonių.

Tai-gi ant viso to, kas angščiaus pasakytą atsiremdamas, klausiu, kokių-gi būdu lenkai galėjo prie mūsų civilizacijos išdirbimo prisidėti? Nė jokių! Ne gana to — jie mūsų civilizaciją sulaukė, nes sostą pylį į Krakovą iš Vilniaus iškėldami, jie nustumė mus toli nuo žydynio, iš kurio pirmiaus išartą šviesą apturėdavome, o dabar iki mūsų vos spinduleliai galėdavo iš Krakovos atsimošti — ir tai ne savotiški, bet svetimi. Ne gana to — visi tie, kurie angščiaus turtais stovėjo ir kurie galėjo mokslą, tuose laikuose per brangų dėl biednesniųjų, įgyti — visi tie savę už lenkus pradėjo laikyti, ir ant prastų kiemonių negalėjo jau nė jokio įveikimo turėti, nes anų kalbą jau buvo pamiršę ir anos gėdijos. Tai-gi kokių būdu toks daigtų padėjimas galėjo palengvinti mūsų krašto žengimą pirmin? Ne, jis to žengimo ne palengvino, bet tik apsunkino ir augume sulaukė. Todėl tai aš ir tvirtinu, jog lenkai mūsų civilizaciją sulaukė tiktai, o nė trupčio ne pastumė pirmin — ir jiems už tą mes negalime būti dėkingi.

Ant galo atlieka dar vienas iš svarbiausių daigtų. Angščiaus matėme, jog mes už lenkus budami stipresni, juos medegiškai sušelpėme ir juos — nuo prapultės, kuri jiems nuo kryžiuokų buvo surengta išgelbėjome. Bet ne tik ant to baigėsi sušelpimas, kurį Lenkija nuo Lietuvos apturėjo. Mes juos ir dvasiškai sušelpėme. Kuom Lenkija kuolabiausiai puošėsi? Adomu Mickiewicz'iu. O šis kas-gi buvo? Lietuvis, tikras lietuvis! Jegut kitioniškai būtų buvę, tai nebūtų jis šaukęs: „Litwo ojczyzna moja!“ Lietuva, tevynė mano! Tą vardą priminęs, apie kitus lietuvis lenkiškai rašusius drąsei jau galiu užtilėti, nes užtenka pridurti vieną vardą to dvasios milžino, to garsiausio giesminiko, idant suprasti, kokę dvasišką dovaną Lenkija nuo Lietuvos yra apturėjusi, vietoj jos nė krislo neduodama.

Mano žodžius girdėdami lenkai pirmučiausiai pasakys: e, tai vieni jaunijimai! Lietuviai savo kalbą pametė todėl, kad jų civilizacija buvo mažesnė, neng lenkų — o žinomas daigtas, jog angštesnė civilizacija visuomet paveikia žemesnę. — Gerai, ant to atsakysiu! Bet ar gi mes iš to turime džiaugtis? Kodėl-gi lenkai savo galvų nelenke prieš vokišką angštesnę civilizaciją ir rekia, buk tai vokiečiai nori juos apvokiečiuoti. Tai-gi tegul ir mums bus valna pasakyti, jog lenkai, mums nejauciant, mus aplenkavo ir dabar pyksta, kada išgyrsta lietuvių lietuviškai sznekanti. Tolians, lenkai ant vokiečių rėkauje, buk tai vokiečiai perdirbą vardus jų lenkiškųjų sodžių,

miestų ir žmonių į grina vokiškus. Ka-gi klausiu gerėsnio lenkai su mumis darė, iki jie tą daryti galėjo? Ar-gi mūsų Naujapylis netaipė į Nowogrodek pramintas, arba Trakai į Troki ir daugel begalo kitų vietų. Kas-gi su pravardėms, taigi ar maž pas mus yra Žvirblių į Wróblewskių, perdirbtų, Užukalnių į Zagórskių, Byručių į Birutawiczių etc.

Toliaus, lenkai, galvomis linguodami, pasakys, kaip-gi tai jus ne naudojote iš mūsų civilizacijos, ar-gi jus pirmiaus nerėdėtės mūsų įstatimais, o dabar ar neskaitote mūsų knygų ir laikraščių? Gerai, ant to atsakysiu, mes su Lenkija susidėję rėdėmes tais įstatais, kurie Jagailionų buvo išduoti, — Jagailionai-gi labiaus mums priguli, neng lenkams, nes tai tikri lietuviai buvo; — tai-gi tame dalyke mes naudojome įstatais karalių, iš mūsų tautos kilusiųjų — tai buvo vaisius mūsų pačių truso, tame-gi truse, jegut lenkai ir prisidėjo, tai-gi lietuviams pirmutinė vieta prigulėjo, nes ant sosto lietuviai sedėjo. Tai mūsų pačių darbas buvo — ir už tą lenkams negalime būti dėkingi. — Čia neprošalį bus priminti, jog Lenkija kuopuikiausiai buvo pražidėjusi ir turėjo aukso laikus, laikus laimės pilnus, kada Jagailionai ant sosto sedėjo. — Taigi lenkams prieš mus, o ne mums prieš juos pritiktų galvą nulenkinti! — Toliaus jie sako, buk tai mes skaitome jų knygas ir laikraščius — ir tokiu būdu naudojame iš anų civilizacijos. Dieve miliauses! Bent syki-gi nustokime niekus pliauskę ir juokus proviti! Lenkiška rašliava taip-pat lenkams priguli, kaip ir mums. Kas-gi daugiausiai ir drūčiausiai ją stumė pirmin, kad ne mūsų Adomas? Teisybė, jis, kaip ir visi, sulenkuotas buvo, bet savę už lietuvių laikė ir Lietuva jį užaugino. Lietuvos miškai meilingai jam užė, kada pilnas mislių jis ten rymodavo, Nemunas ir Nėris jam savo vilnimis blizgavo, kada, savo krašto nelaimėmis suspaustas, nežinojo kame palinksminimo jėskoti, Kauno slėnis savo kvietkomis ir gardžiais kvepeimais jį linksmino, kada jis ten vienas nuiludęs tik su savo mislimis glėbavosi. Mickiewiczius! mūsų Adomas — tai buvo tikras Lietuvos sunus, jos tikras kunas ir kraujas. . . Ir lenkai dar drįsta sakyti, kad jų rašliava — tai ne mūsų! — Mūsų, sakau, ligei taip-pat, kaip ir lenkų, nes ten yra mislys virų Lietuvos užaugintų. Sakau, jegut lenkų rašliavoj mes tiktai vieną Mickiewicz'ių terastumėm, tai ir tada būtų gana, idant pasakyti, jog išdirbime lenkiškos rašliavos pirmutinė vieta lietuviams priguli. — Bet ne vieną Mickiewicz'ių ten randame. Ten Syrokomla, Kraszewski ir daug kitų. Patys lenkai sako, kad Kraszewskis tik per atsitikimą Varšavoje užgimė, o tikra jo vieta gimtinės — Lietuva turėjo būti, kurioj jis jaunystę perleido, mokinosi ir į vyrą išaugo.

Tai taip-pat, norint ir sulenkuotas, bet vis-gi lietuvis buvo, nes kas-gi kitas „Vitolioraudą“ kas „Kunigą“ butų galėjęs parašyti? Čia ne vieta išrokuoti Kraszewski'o nuopelnas, gana bus pridurti, kad patys lenkai sako, kad jis jų tautą skaityti išmokino. Tai-gi dabar aš, lietuvis, drįstu lenkų klausiti, kas jiems savo kruvinu prakaitu jų rašliavą išdyrbo, kas jiems kelę parodė ir pravedė? Lietuviai! sakau! — ir todėl ta rašliava mums vienodai yra brangi, kaip ir jiems, nes mūsų krašto vyrai ant tos dyrvos arė ir sejo — ir skaitidami lenkiškus raštus mes ne lenkų civilizaciją maitinamės, bet civilizacija mūsų pačių. — Tai mūsų krašto vyrai lenkams jų rašliavoj' kelią pravedė ir rodykles pastatė! —

Ant galo man lenkai pasakys; — tai kodėl gi šiandien pradodate jus, lietuviai, nuo mūsų skyrtis ir kodėl-gi nenorite toliaus mūsų kalbos vartoti, ant kurios išdirbimo patys lietuviai taip daug triuso yra padėję? — juk-gi ir lenkiškai kalbant galima būti geru lietuviu! Ant to pirmučiausiai atsakysiu, jog mes nuo lenkų visiškai nesiskireme ir labai gerai atsimeiname ant veikalo Zigmunto Augusto, paskutinio Jagailiono, paskutinio lietuvi ant Lietuvos su Lenkija suvienyto sosto sedinčio. Zigmuntas Augustas įsakė mums draugijoj' ir sutikime gyventi — mes to ir norime. Bet ans nesakė, kad lietuviai tur išsivadėti savo kalbos, kad jie tur į lenkus pavirsti. Jis to nesakė, ir mes to nenorime, bet norime pasilikti tuom, kuom Dievas yra mus sutveręs — norime lietuviškai pasilikti. — Ir lietuviškai kalbant mes galime būti gerais draugais ir turėti vienodus mierius. Toliaus, kodėl mes nuo išdirbimo lenkiškosios dyrvos norime grįžti prie išdirbimo savosios — tai todėl, kad matome, jog mūsų pačių dyrva yra baisei apleista, jog mes apie lenkystę darbuodamėsi to daėjome, kad mūsų tautoj' šviesesnės ir augštesnės luomos nebusi-pranta ir negali susikalbėti su tamsesniais, ir žemesnemis luomomis ir to ant galo pagalios sulaukėme, kad Gedimino kalba tapė už muzikišką kalbą palaikyta — tai vis todėl mes norime grįžti ir grįžtame prie išdirbimo savo rašliaviškos dyrvos! — Tiems-gi kurie nurodo mums lenkiškai kalbėti, pasilikant gerais lietuviškai, vietoj' atsakimo, užduosiu klausimą, kodėl jie namieje nekalba vokiškai, arba gudiškai gerais lenkais norėdami pasilikti?

Ir taip iš viso to, kas augščiau pasakyta, aiškei matome, jog nėra daigto už kurį mes Lenkijai galėtumėm būti dėkingi. Ne gana to — yra daug daigtų, už kuriuos Lenkija stačėi galėtų būti mums dėkinga, bet mes nuo anos to dėkingumo nereikalaujame ir nelaukėme. Už tą-gi pikta, kurio priežastis ji buvo, ant jos taip-pat neapykime, bet greičiaus patys savę kaltinkime ir

susipraskime, kad gana mums lietuviams lenkiškai kalbėti, ar tai mes butumem prasčiausiais nabagais ar augščiausiais ponais, gana savę už lenkus laikyti! Bukime tuom, kuom Dievas yra mus sutveręs, bukime lietuviškai ir, ant savo praėjusiuose laikuose paklydimų atsižiūrėdami, neškime mūsų sunkią naštą pirmin! ir žinokime, jog mūsų krašto laimė gul Dievo o dar labiaus mūsų pačių rankose, nes nemokantiems iš Dievo pagalbos naudoti ir Dievas nepadedą.

Mano turtai.

Augštos garbės vyrui Dr. V. K. aukuoju.

Aš giedu sav vargings, bet valnas,
Ir lyčius man — ne nuotartis,*)
O visas giedant gautas pelnas
Ir — mielas oro gaivestis.
Aš nebgeidžiu didžiunų rumų,
Nesveria man paties manta —
Lyg paukštis liudau sav tarp krumų:
Manasis turtas yr — daina.

Kiti didžiunams laižo kojas,
Kad šviesią dalį tik įgyt;
Kaip vergas kits purvuos voliojas,
Kad blizgų grašį ims daljt.
O manę emus godui vilbti,
Puikėi pakalą aš gręžiu,
Neliauju sav dainuodams švilpti:
„Aš sav turtus giesmėj' turiu!“

Lai ponai džiaugias sav muštiniiais —
O aš laisve gėriuos miela;
Mano auksas yr — saulutė ryto!
Sidabras — mėnesio šviesa!
Kad šoks man smertis nelukėta,
Greičiaus numirt nebgeis arvai —
Nės aš kaliau sav pats monėta:
Giesmė liuosa yr turts mansai,
Norei jaunimuose dainuoju, —
Prieš sostus giesti aš bjauriuos;
Po mišką linksmas sav klampuoju, —
Į puikų rumą lįst droviuos.
Kad kitas kopa laimės trepais
Per andrą, puolį į purvus, —
Aš sav geriuosi rožės lapais:
Liuosa giesmė mau turts meilus.

*) Nuotartis = garbe.

Iš *Georgo Herwegh'o* — *J. M. Kekštas*.

„Rusva dulkė“.

(„Szary proch“).

M. Rodziewicz'utės

Lietuviškai sutaisė kunigaikštis J. G.-B.-Klausutis.

I.

— *Und keine Spur! O Herr Je! O Herr Je!*
(„ir nėjokios šliuzės! — ne mažiausios žinios! O Vieš-

patie Jėzau! O Viešpatie Jėzau!“ Grėtė Matschke-aiti, išgirdusi šiuos žodžius, pakėlė kertį skaicžio prijuostės ir nutrynė gausias ašaras nuo paraudonavusio veido; paskui užlaužė rankas, itin Niobė, ir žvilgterėjo gallingai į antrą-pus žiburio ir plačio stalo ant savo tėvo, pasirėmusio fotelyje ir išigilinusio į sąmonę bryželių ir linijų ant didžio pakloto prieš jį jurlapio. Platus raudonas ir riebus jo veidas turėjo atspudį gilio rupesnio. Atvirtusiose lupose kybojo užgesusi porceleninė pypkė, papuošta įveidžiu gražios juokiančiosios turkikės.

— *Spurlos verschwunden!* („be šliuzės prapuolė!“)

— pramurmėjo Matschke, nepakeldamas akių nuo jurlapio. — Nesuprantu, kas jiems galėjo atsitikti. Javus nuvežė į Rio ir susikrovė pernam-buk'ą. Tiesą, praėjusią savaitę (nedėlią) buvo reiškama ir skelbiama audra, bet juk Lorens'as nejaib kas ir „Margareta“ nejaib-kokis menkas Bruck'aus laivelis. Ant galo jau-gi butų ir žinia beėsanti apie susidaužimą. Tokis garlaisvis pusę milijono vertas, o įtrauktas vos tikt į du šimtu tukstančių

— O toks žmogus, tėveli! — nedrąsiai prašnibž.

— dėjo Gretė.

— Brangus žmogus, brangus! Bruck jį maž su akimis nesuėda. Dvyliką metų man tarnauja be jokios prakraipos! Kokia pas jį sątaisa galvoje, koks grynumas sąžinės, tą aš tikt' vien's težinau.

— Ak, tėveli, jam prazuvus pats savę kaltiti! Bruck tokio žmogaus nebutų išstatęs ant audrų, nebutų laikęs ant niekiškos vietos laivinio kapitono! Garlaisvių dar tav liks vienuolika, bet kapitono Lorenzo niek's tav neatstos!

— Bruck jį sužadėjo (užkerėjo)! — pramurmėjo liudnai prekėjas. — „Margaretai“ priešpraieinant duodant paskutinį ženklą, ir Lorensui pačiam kymbant griebiant už suoko (stero), Bruck iš užpykio žiurėdamas, kas-žin ką per dantis sumurmėjo.

Toks *Spitzbub's* — (vaikpalaikis)!

Nutilo, sunkiai atsiputė ir vėl įsmeigė akis į jurlapį. Prekkiemyje vakaras pertraukė darbą. Prasituštino sądėlynai krantuvės ir kanceliarijos, nutilo šnekėsysis ir bildėsysis net padanges pakrutinancijų, sunkračių vežančių pirkinius, — pasklydo burys firmos komisantų ir viršinikų. Pasiliko bute tikt' pats valdytojas, jo duktė ir nedidi šeimyna. Už sienos nepertraukiamu nėkuomet krutumu ir trukšmu judėjo pilsudine gatvė (vykla, ulyčia), girdėtis buvo staugesysis garinių švilpynių, varpelių, dundesysis ir šauksena, o tarp to viso dar šniukštė pasikėlęs kurtus, galingas niukesysis Baltųjų jurių, atsidaužančiųjų su baimesinga melodija į pilsudines pylas (tvankas).

Pana Gretė pasirėmė ant stalo ir uždengusi akis, regisi, verkė. Pats Matschke nuo popierinio Atlantiko ir akių nenutraukė, skaitydamas pusbalsiu savo pragaištis. Tam pačiame mirksnyje jam pasirodė, buk durų varpėlis suksambėjas; per lupas sukeikė.

— Čia regisi prekėjas pernambuk'o reikalaujas. Kaip ant apjuoko kasdieną man sukelia antrą tiek

prekę (kainę). O tuomi tarpu pernambuk's su „Margareta“ ant jurių dugno.

Hundeselement! — (šuniesveislė!)

— Ar buvai išėjęs šiandien', tėveli, į pilsudą (portą)? — paklausė duktė.

— Nevaikščiojau! Ir kam ten? Idant išgyrsti blogą žinią ir klausyti veidmainingo Bruck'aus gailėstavimo! Baigta! Neb'yrą mano „Margaretos“! Ant jurių dugno ji!

Tuom tarpu atsivėrė durys. Augštas, pečiuotas vyras atsistojo ant slengstės ir truputį susiturėjo, klausydamas paskutinių žodžių. Juosvas ir sausas jo veidas nenoroms prasijuokė, net švysterė balsvose akyse kibirkštys, net prašvito visados susiraukusi kakta, net blysterėjo dailiausi balti dantys. Valandą stovėjo nesikusinęs (nesijudinęs) laikydamas vienoje rankoje kepurę, antroje nedidelią dėžę (kuburkę), ir skaninosi tuomi įspuodžiu, kokį čia jis sutiksęs.

— Ant jurių dugno gali buti tikt liurbai (ziopliai) ir tinginiai, bet ne mes su „Margareta“. Pernambuk's jau pilsudej (portę) —! tarė į Matschke'ų žvilgterėjęs.

— Lorens'as! Mūsų Lorens'as! — sušuko vienubalsu prekėjas su savo vienturte.

— Jums ant pasiūsenos esmu, aš pats! — tarė yrėjas, statydamas dėžę ties slenkstės ir prisartįdamas.

Smarkiai stumterėta kedė, nustojo savo lygsvaros ir parvirto, iš burnos p. Matschke'aus iškrito pypkė ir graži papuoša ištizo į šimtą skedervų (šmotelių), o pats prekėjas prišoko prie svečio ir, negalėdamas pasiekti augščiaus, apkabino jį per liemenį ir nubučioavo iš visų spėkų.

— *Lorens! Lorens! Mein Liebling! Mein Sohn!* (mano mieliausės! sunau mano!) šaukė, džiaugdamsis.

Jaunikaitis vos išsiliuosavo iš šitų glėbavimų (glemštos) ir žingtėrėjo pas mergelę Gretę, ištiesdamas jai su džiaugsmingu vypėsiu gysluotą savo dešinę, nuo kurios tuojaus galima buvo pažiti jos valdytoją, nevisad tenešiojusį pirštines, ploną apdarą ir ranga kapitono.

— Dėkui užsąjausmą ir gerą širdį dėl manęs svetimo! — tarė pusbalsiu, žemai jai linkterėjęs.

— *Aber Lorens!* (bet Lorens!) — pertraukė prekėjas, pešdamas jį už rankovės. — Ar tiesą sakai? „Margareta“ neprązuvo?

— Neprązuvo ir sutaisyta.

— Ar-gi turėjote nelaimę?

— Vieną išbjauriausiųjų. Apie Bermudus užtiko mus audra. Nustojomė dviejų rastų, trijų žmonių ir suoko. Neb'atmenu tokios audros! Garlaisvys gėrė vandenį, it autė, ir nevaldus buvo, it padvėsusi didžuvė. Nebestebuklo pasiekėmė Bermudų ir tenai prabuvomė betaisydami dvi savaiti. Nelaimėi pratęsti, telegrafas pagedo ir nebetarnavo. Išsiunciau laiską per žigunės (pačtos) garlaisvį „Arminą“,

— „Arminas“ susidaužė Manšėje! — pertraukė Matschke.

— Ir mano laiškas su juomi tuomet sušlapo. Asz jau išteisįtas.

Pasitaisę, traukēmē namon, paleidę visą garą ir spēkā mašinos.

Pelnēme dvi dieni laiko — ir štai ēsame.

— Ar daug išleidai ant pataisos? — užklausē neberimdamas prekējas.

— Daug — nedaug! — susiraukē kapiton's. — Nemėčiau ant vėjo Tamstos pinigų!

— Žinau, žinau! . . . nuramįtas Matschke karts-po-karto tarē.

— Žmonių gaila! atsidusęs pasakē Lorens. Viens, senis Hopf. . . pačią paliko ir daug vaikų. Rąsts jį prislėgē. Antras, mažas Hans — vienintėlis pas savo bobutę. Vilnys jį nuplovē nuo palubės, it skiautgalį.

Tamsta šitų našlaičių neužmirši! — pridurē atsi-sukdamas ant Gretės.

— Užsirašysiu juos — tarē Matschke — pamįsiu ant paminklo laimingo išsigelbėjimo „Margaretos“. Ar seniai parplaukei?

— Valandą tam atgal. Palikau savo įvietinį dėl visoko ant palubės, o pats išokau į irklelį. Pilsudej žmonės manę sveikino, it šmėklą, ir apsakynėjo apie Tamstos neramumą. Geidžiau buti pirms su gera žinia.

— *Gott sei gelobt!* (Garbē Viešpačiui Dievui!) Gerai bent pats esi išlikęs. Atsidirbsimē pragaištį. Grete, paduok man burnosą, lazdą ir kepurę.

— Ar, tėtuzi, eisi? — sušuko persigandusi.

— O ką-gi sprendi? Tokią dieną nesušlapinti gerklės? Gana prisiryjau griužties, o Lorens suraus vandens. Eisime į „po-Bangžuve“. Turiu parodyti savo kapitoną Bruck'ui! Tegal jį giltinē apsėda. Bet greičiaus.

Sunkiai atsidususi Gretē apsižvelgē, jieškodama geidamų daigtų; tuom-gi tarpu iš kuburkės, pastatyto ties slenksčium, pasklydo dyvinas šukis, ir pradėjo ten kas-žin-kas judėtis it gyvas.

— Ką-gi tu čia atnešei su savimi? Šukterėjo Matschke.

Lorens prasišiepē ir pakylėjęs kuburkę pastatē ją ant stalo.

— Iš tolimų kraštų parvežiau p. Gretei . . . — pasakē pakeldamas dangtį.

— Ak gražumėliai! — sušuko mergelē.

Kuburkē pasirodē buvusi pintine, kur buvo dvi didelės papugos. Lempai šviečiant, jos smarkiai pradėjo judėtis ir suriko, it liepiamos, baisiu balsu:

— *Grete! Grēte! Du schönste! Du öeste!* (tu gražiause! tu mieliause!)

— Ka, Ka, Ka! nusijuokē Matschke. — juokingi paukščiai!

Tur buti brangiai už juos užmokėjai! Nors ten pietų šalyje jie taip pat paprastai, kaip pas mus varnos. Gerai šunssnukiai kalba. Galima juos salioje pakabjti! Bet, bet padėkavok, Gretē. Gali jį pabučiuoti.

Lorens'o veidas nuo raudonio net maž į juoda

pavirto. Mergelē su ramumu vokietės, bemažiausio virpulio ir drebesio pakišo jam pabučiuoti apvalų žandelį. Irėjas, nesitikėjęs, matomai, tokios augštos laimės, nesumatniai ir nedrąsiai atsakē šiam pašukiui.

— *Danke!* (Dėkui!) — šnibžderėjo mergelē, nežinoma — ar už papugas, ar už bučių.

Matschke žiurėjo ir juokėsi.

— *Schön!* (Gražiai!) — šaukē. — O dabar — punctum! (gana.)

Turiva dar užtikti Bruck'ų „po-Bangžuve“, todėl eiva! Labanakt, Gretē! Rytoi ant pietų tur buti riebi „knėdliai“.

— Tamsta, Lorens'ai mėgsti kiaulėną su kopu-stais! — šnibžderėjo kuomeiliausiu balsu.

— O kaip-gi! Mėgstu! Eiva, brolau!

Kapitonas nustojo linksnumo, it laisvę praradęs. Patyloms linkterėjo ir išėjo paskui duondavio.

Humoras jam pagryžo vos tikt albutyje. Matschke tyčioms vedē jį per visą ilgį kambario, rodē jį pažįstamiems ir pavyduoliams — sveikino jį visi su šauksmu.

— Iš kur, kame, kaip! Ar tu pats savo veide?

— Gelbėk, Dieve. — ne aš, bet lakiojas Holenderis — atsakinėjo nusijuokdamas ir meiliai — meiliai sveikįdamasis su draugais.

Ant galo jie atsisėdo. Prieš juos Bruck, didžiausias Matchke'aus priešinįkas; pažino jis kapitoną ir užsidengē laikraščiu.

— Gal Tamsta, Bruck'au, reikalauji pernambuk'o? — nuoširdžiai paklausē jo Matschke.

— Nuoseno jau atsisakiau nuo šitokių mažmožių! Mažai iš jo dėl manęs naudos! — buvo aštrus atsakimas.

— Kas nor buti turtingu, niekur nepraleidžia naudos pro savo šalį! — ištarē numoningai Matschke.

— Jau esmu turtingas!

— Didis žodis! Sveikinu! — užgavo savo stuobrinę į stuobrinę Lorens'o.

— *Prosit!* (ant sveikatos!)

— *Prosit!* (ant sveikatos!)

Išgērē, nusilaižē ir tarē:

— Turtingu tapti lengviaus, nē kaip turtingu pasilikti. Atmįk tą sav, vaike! Arklys turi ketures kojas — ir klumpa, žmogus tur dvi — tai dar lengviaus gali suklupti. Tu visuomet — iki myrio — rink ir rink . . . ir atmįk galint nelaimēi atsitikti!

Kapitonas prasijuokē po uostais (usais) iš šitos vidutinės pažiuros. Išgērē alų pasiskanįdam's, padavē savo duondaviui cigarą — tikrą havaninį, pats užkurē antrą ir persisverdamsis ant sėdynės, tarē:

— Nelaimē dėl manęs, — tai ant jurių dienos tykos ir bedarbio.

Myliu savo bekraštines jures-mares, bet džiaugiuosi karts-nuo karto galįs pamatyti seną mūsų pylę — Stetin'ą ir aplankyti „Bangžuve“.

— Žinau, žinau! — prasijuokē Matschke. —

Kloštorinį laive jo gyvenimą gausiai sav gražini į Stetiną pakliuvs. Skrajoja pasakos, buk pašėlusiai sukysi.

— Mėlagingos pasakos! — atsėmė kapitons pravypsės. — Mano sausuminės ilsvės sąryšingai yra padalytos. Iškrausena garlaivio, atdavis skaitliaus Tamstos kancelarijose ir pabylesnis su draugais atnamyje. Maž kur tevaikščioju.

— O pas Willmann'us?

— Viena kartą — dienoje konfirmatijos dukters — mergelės Izos.

[Toliaus bus.]

Iš draugyjnio Anglijos gyvenimo.

Kaip žinoma, vakarinėje Europoje dabar viešpatuoja kapitalistiska sistema tautiškoje ukėje, o parlamentariška — politiškam sustate; kaip viena, taip ir kita kliasiska formą turi Anglijoje, kuri lavinimasi draugyjnio žmonijos gyvenimo užima pirmą vietą ir eina (bent iki šiam laikui ejo) priešakyje kitų tautų. Aš čia trumpai ketinu pakalbėti apie ekonomiską Anglijos sustatą, kliudydamas politišką tik tiek, kiek prireiks. — XV amžyje Anglijos draugyja dalinosi ant bajorų, ukinų-savinų ir amatnų. Ukinų buvo jau laisvi (baudžiavų nebuvė), turėjo savo laukus, kuriuos patys apdirbdami, ėmė sav visą pelną, o valstijai mokėjo mokestį. Ponai ir bažnyčia (t. y. parapijos, klištoriai ir tt.) turėjo daug laukų, kurių visų patys negalėjo užžiūrėti; pas juos buvo arendatoriai (tenats), bet šitie visą pelną ėmė sav, o savininkui mokėjo tik samdos prekę. Teisybė, buvo tada jau ir samdinukai, bet jų buvo nedaug, o jų padėjimas buvo gana geras: jie galėjo pasisamdyti lauko pas ponus, jie naudojosi iš bendriškos žemės, kurios tada buvo daug ir iš kurios galėjo naudotis visi bendrijos sąnariai. Amatnukai dirbo daigtus dėl savės ir dėl vietinių gyventojų ant jų užprašymo, o ne dėl nežinomų pirkikų. Įrankiai buvo prasti ir pigūs, nes ir budas išdirbimo buvo taip-gi prastas. Kiekvienas amatnukas turėjo pagelbinikus ir mokytinius. Pabuvęs kelis metus mokytiniu, vaikiną išdavęs egzaminą, darėsi pagelbiniku, o paskiaus ir amatnuku, kurinom nesunku buvo pastoti, nes, kad užvesti savo dirbtuvę, reikėjo nedaug turto: tai-gi kiekvienas mokytinis buvo amatnuku in spe. Amatnukai buvo toki patys darbinukai, kaip jų pagelbinikai ir mokytiniai, nesiskyrė nuo jų ne papratimais ne pažiūroms. o matydami situose savo busenčius draugus, apsiėidavo su jais žmoniskai. Apart to mokytiniai ir pagelbinikai turėjo savo apgynejus įstatuose ir valdžioje amatnų. — Prekystės Anglijoje tuomet beveik nebuvo; prekiskomis šalimis buvo kitos valstijos, Anglijoje-gi prekystė tik mezgėsi. Ant tų visų luomų stovėjo karalius; jis ir ponai tai tarp savės, tai su svetzemiais priešais vedė kares, bet ukinukai ir

amatnukai, abelnai kalbant, prie to neprigulėjo ir mokėjo tik mokestis. —

Bažnyčia tame laike turėjo daug žemės; nežiurint ant daugelio priešingų balsų, reikia pripažinti, kad bažnyčia su ukinukais gyveno sątaikoje, nes jije negynė ukinų tiesų ant žemės ir ėmė tik mokestį, pelnas-gi visas prigulėjo jiems; apart to, bažnyčia daug gero darė draugijai: ji viena platino apšvietimą, dangino mokslą, šelpė pavargėlius, neturtėlius etc. — Iš augščiaus pasakyo, galime mēklyti, kad ukinukai ir amatnukai (taip-pat ir samdinukai) gana gerai gyveno; bet apie šita mes turime ir tikrus lindijimus; gerą jų padėjimą lindija mums pirma, statistika (žiūrėk pas Rogers'ą); antra: tokį įstatą, kaip įstatai Edvardo III., uždraudžiantieji samdinukams imti didelius uždarbius: matyt, kad samdinų buvo mažai ir kad jie ėmė didelius uždarbius, ir trečia, įstatai (sumptuary laws), kurie uždraudžia žemesniems luomams nešioti puikias drapanas, valgyti ant pietų kelis valgius ir tt.: matyt, kad buvo iš ko taip daryti ir kad taip darė, jaigu prireikėjo uždrausti. —

Pradedant nuo galo XIV amž., ipač-gi XV amž. draugyjniame Anglijos gyvenime atsitiko permaina, kuri davė pradžia processui darymosi naujo draugyjnio sustato. — Begis politiško Anglijos gyvenimo toks, kad bajorija anksti susiaurino absoliutiską karaliaus valdžia ir išreikalavo sav dideles tiesas; kovas už laisvę ir tiesas bajorija vedė su pagelba kitų luomų, kurios taip-gi naudojosi iš užkariautų tiesų, bet kadangi tosekovose bajorija buvo vadovu, tai prie valdymo valstija ji kitų luomų ilgai neprileido; užtatai Anglijos tiesdavystė per kelis šimtus metų nudažyta aristokratišku dažū; turėdama įtekmę ant karaliaus, bajorija nuo senovės stengėsi aprupiti savo interesus. —

Jau 1489 metuose karalius Henrikas VII visus bendriškus laukus padarė nauda vienų tik bajorų, kitos-gi luomos tapė apiplėstos nuo to turto.

Ilgainiu žmonės išmoksta vis geriaus apžiūrėti laukus, kurie per tai darosi pašesniais. XVI amž. Anglijos žemdarbystė buvo gana išsilavinusi; javai gerai derėjo ir duona buvo pigi. Bajorams, turintiems daug laukų, mažnaudinga buvo sėti ir parduoti javus, delei jų pigumo. Tuom tarpu tame laike Europoje pradėjo daryti daug daigtų iš vylnų, kurių per tai daug prireikėjo ir kurios pabrango. Bajorai iš savo dirbamos žemės pradėjo daryti pievas, nuvarę šalin ukinukus-arendatorius. Negana to; bajorija, turėdama įtekmę ant tiesdavystės ir valdžios, stengėsi užgrėbti ukinų laukus, ko ir datyrdavo (taip vad. „pritvėrimas laukų“); užgriebtus laukus taip-gi pavarsdavo į pievas. Tame pačiame, ant galo,

laike, nes pradžioje XVI amž. tapė įvesta Re-formacija ir bažnytiniai turtai buvo sekularizuoti, o bažnyčiai tada prigulėjo visa $\frac{1}{3}$ dalis Anglijos; šita tuojaus nuvarė nuo gautų laukų visus ukinikus ir iš laukų padarė ganyklas. Tokiu budu, trumpame laike daugybė žmonių neteko savo turto ir ant tų vietų, kur gyveno ukinikai ir liuliavo gražus javai, dabar ganėsi didelės avių kaimenės. —

Kur-gi pasidėjo tie ukinikai, nuo kurių atėmė žemę ir kuriuos nuvarė nuo užrandavotų per juos laukų. Sunku buvo jiems visiems rasti darbą, kuris duotų jiems kąsni kasdieninės duonos; dangelis iš jų pasidarė neturtėliais, ką rodo mums tai, kad ilgainiu mokestis ant naudos neturtėlių labai pasididino; kiti vėl keliavo, jieskodami darbo, arba valkiojosi po svieta, vagišėiaudami, arba grėbdami svetimą turtą. Kad apginti draugyją nuo tokių sutvėrimų, karaliai išduoda aštirus įstatus: plėšimas nosių, kapojimas ant keturių dalių ir tt. — tai paprastos bausmės del valkatų; tik prie Henriko VIII buvo nužudyta 72 tukstančiai valkatų; užmiršta tik buvo, atėmus nuo žmonių žemę, jų brangiausią ir vienintėlį turtą, pasirupiti, kad jie turėtų iš ko misti ir kuom užsiimti. — Teisybė, maža dalis tų nelaimingųjų rado darbą, o kur, tuoj' pasakysiu. —

Gale XV amž. buvo atrasta Ameriką, o greitai po tam atrado ir kelią marioms į Rytinę Indiją. Dėlei atsidarymo naujų rinkų Europos prekystė pasididino; Anglija, budama kuogeriausiose naturaliskose prekystės išlygose, greitai užėmė pirmą vietą prekystėje. Prireikė daugiaus išdirbinių, del kurių padarymo negana buvo tų rankų, kurios pirma buvo užsiėmusios amatais; prireikė naujų, kurias pristatė dalis likusių be žemės ukinikų. Amatnikai buvo organizuoti į draugystes; šitosios turėjo savo siekiu apsigynimą prieš galingus, tobulinimą amatų, pagerinimą medėgisko buvio, apgynimą mokitinių prieš tikruosius amatnikus, pristatymą kiekvienam darbo ir t. t. Laikui bėgant, kada valstijos valdžia susistiprino, amatnikams nereikėjo patiems rupitis apie apsigynimą prieš galingus, tokiu budu kareiviškas ir politiskas jų draugysėių siekis išnyko. Iš pat senovės tarp amatnikų, žinoma, buvo turtų nelygybė, nors nedidelė; laikui bėgant, toji nelygybė didinosi ir ant galo pasidarė labai įžymi. Laikui bėgant, ir budai išdarbystės, taip-gi jos įrankiai išsilavino, išsitobulino ir pasidarė brangesniais; tuomet daugelis mokitinių ir pagelbinikų negalėjo pasidaryti amatnikais, dėlei savo neturtystės. Pasidarius tokiam tarp jų skirtumui pagal turtingumą, išnykus reikalui kareiviško apsigynimo, išnyko ir toji bendriška dvasė, kuri rišo visus amatnikus jų draugystėse; šitos paskutinės, vietoje labo, tapo priežasčia blogo del ne-

turtingųjų, nes draugysėių valdžia buvo rankose tikrųjų amatnikų, kurie, nenorėdami konkurencijos, rupinosi nedaleisti pagelbinikų ir mokitinių į tikrus amatnikus: sunkino egzaminus, brangino įrankius ir t. t. Tokiu budu amatai monopolizavojosi ir amatnikų luomas pasidalino ant amatnikų-savinikų ir amatnikų-darbinikų (bernų). Atsidarymas naujų rinkų pagreitino šią processą, bet vis-gi jis traukėsi visą XVI amžį; XVII amž. jau buvo įsiviešpatavusi tokia sistema; kaime landlordas (dvarponis), fermeras (arendatorius) ir samdinikas; mieste — amatnikas-savinikas ir samdinikas. Teisybė, buvo dar užsilikusi mažuma ukinikų-savinikų, ir „laukų pritvėrimas“ traukėsi dar per XVII ir XVIII amžį. Ant galų galo žemė pateko į rankas nedaugelio žmonių; dabar 700 žmonių priguli $\frac{1}{3}$ dalis Anglijos; 75 žmonėms priguli $\frac{1}{2}$ Škotijos, 30^{iai} — $\frac{1}{2}$ Airijos, o pusė Anglijos yra savuma tik 150 žmonių. —

[Toliaus bus.]

Archeologiški tyrinėjimai Žemaitijoje

P. Tad. Dougirdo.

Supaišė J. Bitaitis.

(Taša.)

Apsipažinę su įžengtiniais tyrinėjimais 1881 m. ir su budu vedimo tyrinėjimų kapinyno paliai Jasnogorką dvejuosė ateinančiuose metuose, turime dabar susipažiti su pačiais kapais. Reikia čionai primiti, kad tolesniame aprašyme archeologiskų tyrinėjimų p. D. atrasti kapai bus vadinami tais pačiais numeriais, kokiais juos yra paženklinęs p. D. savo veikale: ir taip 1881 m. buvęs rastas kapas N. 1, 1882 m. kapai N. 2—11 ir 1883 m. kapai N. 12—17.

Visi atrasti ant šito kapinyno kapai buvę pailgi. Ilgesneje savo ašia jie traukėsi iš rytų tiesiog į vakarus. Kapas N. 9 nuo paprasto bėgio buvęs pasikreipęs truputį tikt' šiaurių linkui, o kapas N. 12 truputį pietų linkui.

Kapai turėję ilgio 1,45—2,05 m. o pločio 0,56—0,8 m. Kapas N. 6 buvęs kur-kas trumpesnis ir siauresnis už visus kitus: jis turėjęs ilgio tikt' 1,1 m., o pločio 0,45 m. Dėl šitos tai priežastės, o taip-gi ir delto, kad rasti jame kaulai ir daigtai buvę kur-kas mažesni, nė kituose kapuose, kapas šitas, pagal p. D-o. nuomonę, turėjęs buti kokio-nors vaiko.

Kapai abelnai nebuvę gilus: turėję jie gylio tikt' 0,3—0,65 m. Negiliausi kapai buvę N. 8 ir 11: pirmutinio apačia buvusi atstume 0,22 m. nuo paviršiaus kapinyno, o antrojo — atstume vos tikt' 0,18 m. Giliausias kapas N. 1 turėjęs gylio 0,75 m.

Dugnas kiekvieno kapo buvęs išpiltas plonu sluogsneliu (0,04—0,05 m. storio) smulkių baltų smilėių. Ant sluogsnelio smilėių buvęs sluogsnis

anglių ir trašos, turintis storio arti 0,2 m. Šitas sluogsnis, kasant grobius, (revus) buvęs lengvai užtėmyjamas, nes žemė jame buvusi daug juodesnė už aplinkinę iš priežasties prisimaišymo supuvusių organiskų dalių lavono. Šitam tai sluogsnyje anglije ir trašoj' gulėje visi atrasti kape žmogaus kaulai ir senovės daigtai. Viršui šito sluogsnio buvęs jau sluogsnis paprastos juodintos žemės.

Sveiko kaulavonio (skeleto) nė vienam kape p. D-ni. neteķę rasti. Visuose vienok kapuose buvusios atrastos sveikos dalys šių ar tų kaulų. Pagal tankumą radimo, žmogaus kaulai eķę šiame parėdke: vidurinės dalys ilgesniųjų kojos ir rankos, kaulų, k. v. šlaunkauliai (femora), stibikauliai (ossa antibrachii), blauzdkauliai, (ossa cruris) ir priepetkauliai (brachia), toliaus kaklo nugarkauliai (vertebra colli), claviculae, pirštų kaulėliai, vidurinės dalys žemutinio žandkaulio (mandibula), dantys ir t. t.

Kaulai visuose kapuose gulėje vienokiame padėjime. Pasiremiant ant vienokio padėjimo rastų kaulų visuose kapuose, reikėje nuspręsti, kad visuose kapuose lavonai neatbutinai buvę paguldėti augštiniķi, galva į vakarus, o ištiestomis kojomis į rytus, su rankomis, sukryžiavotomis ant krutinės.

Padėjimas rastų daigtų visuose kapuose buvęs maž-daug vienokis. Kad ir eķę skirtingumas padėjime daigtų tarp atskirų kapų, tai labai mažas ir labjausiai prigulintis nuo skaitliaus eķanėčių kiekvienam kape daigtų: vienuose kapuose jų eķę daugias, kituose mažias, o nekurinose ir visai n'eķę.

Daugiausiai daigtų rasta kape N. 9. Kadangi padėjimas daigtų šiame kape buvęs labai tipiskas, o prietam paėių daigtų ir sveikų kaulų buvę jame daugiausiai, pertai aprašymą kapų aķ pradėdu nuo jo, tikėdamasis, jog skaitytojais galėšę greičiaus susstatyti sav aiķkų paveikslą, kaip senovėje buvo laidojami numirėliai.*)

Kapas N. 9 turėķę gylio 0,65 m. Arčiausiai vakarinio galo šito kapo gulėjusios dvi maži skutai paprasto molinio indo; tuoķaus po juom, prie pakaušio (os occipitale) ir momens (os parietale) kaulų, gulėjusi maža bronzinė sagtutė.

Truputį į rytus nuo šukuėčių gulėjusi vidurinė dalis žemutinio žandkaulio su dantimis ir keletas kaklo nugarkaulių; šie paskutiniai kaulai gulėje vidury' trijų antkaklių, atkreiptų savo papuoštais šonais į prysakį. Po antkakliais buvusios rastos dalelės šešių sluogsnių audimo, nevienokio storio. P. D. daleidžia, buk ploniausias audimas galėķes buti lininis arba kanapinis, kiti-gi vilnoniai.

*) Aprašymas paėių daigtų su pašiniiais jų bus toliaus paduotas.

Paliai treėiajį antkaklį, siaurinėje dalyje kapo, t. y. iš kairiosios pusės lavono, buvusiu rastu du gintaro karieliu, nevienokio dydžio.

Iš-po to paėio antkalnio buvę išsikišusiu į vieną ir į kitą pusę (į siaurius ir į pietus) abudu „clavicula“, ant išlaukinių galų kurių gulėjusi bronzini spilki tokiame padėjime, kad smailiuoju galu abiejų buvę arėiaus ilgosios ašies kapo ir prietam dar augšėiaus nė juodviejų galvukės.

Į ausiukę kiekvienos spilkos buvusi įkabėta agrafa su trimis ausiukėmis. Nuo vienos agrafos iki kitai tēšesis per ilgąją ašį kapo (t. y. per krutinę) plonas trieilis retežėlis (lenciugėlis), užsukdamas (ant krutinės) pusratį. Retežėlis šitas, matyti, buvęs prikabėtas prie ausiukių agrafų, bet dabar jau nuo nekurių ausiukių jis eķę nutrauktas; ties viduriu taip-pat jis pertrauktas dviejose vietose. Ant šito retežėlio buvę užmata apie 10 geležinių ir bronzinių žiedų (daigtais vienas žiedas buvęs įkabėtas į kitą).

Viduryje šito pusracio, ant retežėlio, gulėje sukryžiavotivieni ant kitų stibikauliai, o ant jų buvę užmata po bronzinį antrankį (bransoleta). Iš vidurio, prie antrankių buvusios prilipusios tamsiai žalios plėvelės (turbut liekanos rankų odos).

Į pietus nuo ilgosios kapo ašies, ant vieno iš kaulėlių piršto suvis sveikos kairiosios plaštakos buvęs rastas bronzinis žiedas.

Tam paėiam daigte, tiktai iš kitos pusės tos paėios ašies kapo, ant retežio, gulėķes kotas geležinio peilio, geležtė kurio buvusi atkreipta į kampa siaurių ir rytų. Truputį tik į siaurius nuo peilio, ant viršutinės dalies kairinio priepeties kaulo gulėjusi geležinė jėtis (geležinis galas ragotinės), žiurėjusi smailiuoju savo galu įkampa siaurių ir vakarų.

Į rytus nuo retežėlio (atsume 0,02 m.), ant ilgosios ašies kapo, t. y. toj vietoj, kur galėķes buti pats viduryis pilvo, — gulėjusi kita bronzinė sagtis, kur-kas didesnė už pirmutinę, atkreipta savo galais į rytus.

Į pietus nuo šitos sagties (regisi, po dešiniuoju sonu lavono), gulėķes paprastas lauko akmuo; į siaurius-gi nuo jos buvę rastu du šmoteliu diržo, apvynioto bronzine vielele (dratėlių).

Į rytus vėl nuo šių daigtų gulėjusios dalys kulsių kaulų (pelvis), toliaus kietesnės dalys šlaunkaulių, o dar toliaus vidurinės dalys blauzdkaulių.

Į siaurius nuo kairiojo blauzdkaulio, arti paties kaulo ir paraleliškai jam gulėjusi geležinė jėtis, atkreipta savo smailuma tiesiog į rytus.

Į rytus nuo galų blauzdkaulių, mažame atstume nuo paėių kaulų, gulėjusi dvi maži bronzini sagtuti, buvusi paskutiniais daigtais rasta is šitam kape.

Aprašytas eionai padėjimas daigtų kape N. 9

pasiantrina ir kituose kapuose šito kapinyno. Tokį maž daug padėjimą daigtų kapuose p. D. esąs radęs dar trijuose kituose Žemaitijos kapinynuose, ištyrinėtuose jo ateinančiuose metuose. Tokius-pat kapus esąs atitikęs Latvijoje J. K. Bähr, kuris buk savo veikale „Die Gräber der Liven“ paduodąs aprašymą ir pašinius dviejų kapų, atrastų ant kapinyno paliai Acheraden, ir vieno kapo, atrasto ant kapinyno lanke ukinjko Bajardo iš Mintaujos apygardos.

Toliaus dar turime nors trumpai aprašyti ir kitus kapus,

Kapas N. 1 buvo jau pirmiaus aprašytas.

Kapas N. 2. Tose pačiose vietose šito kapo, kaip ir kapo N. 9, buvę atrasti šie daigtai: dvi šukuti molinio indo, 1 antkaklis, du gintaro karieliu, antrankis ant dešiniojo stibikaulio, žiedas ant kaulelio piršto dešinės rankos, po žiedu kotas geležinio peilio su geležte, pridengta iš abiejų pusių skardytėmis ir su užmanta bronzine rinkute, jėtis ties kojomis. Vietan sagties (ant pilvo lavono) buvusi pusė geležinio ratelio, nuo kurio į šiaurį gulėjęs akmuo (kitai nē visuose kituose kapuose), o į pietus 3 šmoteliai šikšninio diržo, apvynioto ant permalos tai bronzinia, skardyte, tai tokia-pat vielele. Daugiaus daigtų šitam kape nebuve.

Kapas N. 4. Šitam kape paprastose vietose buvę rasti šie daigtai: 2 šukuti molinio indo, antkaklis, 2 gintaro karieliu, antrankis ant kairiųjų stibikaulių po du žiedu ant pirmųjų kaulelių pirštų abiejų rankų; jėtis pas kojas, sagtis ant ilgosios kapo asies į rytus nuo rankų kaulų, t. y. kur-nors ant pilvo lavono. Apart to, čionai dar buvę rasti šie daigtai: į šiaurį nuo karielių t. y. ant kairiojo peties, kita jėtis, atkreipta savo smailuma tiesiog į vakarus; į rytus nuo antkaklio, visai arti jo, ant ilgosios kapo asies gulėjusi kita sagtis; peilis šitam kape gulėjęs į kampa rytų ir pietų nuo pirmosios sagties, t. y. prie kulšies dešiniojo šono, ir buvęs pridengtas kaip iš vienos, taip ir iš kitos pusės 2 bronz. skardytėmis; ties peilio galu, atkreiptu į kampa rytų ir pietų gulėjęs geležinis daigtas, galintis buti ar tai mažu peiliu, ar tai jėčia nuo siutės (strielos); jis savo smailuma buvęs atkreiptas į rytus.

Kapas N. 5. Paprastame padėjime, t. y. tose pačiose vietose, kaip ir kape N. 9, gulėję šie senovės daigtai: 2 šukuti mol. indo, 2 antkakliu, 2 antrankiu ant stibikaulių abiejų rankų su prilipusiomis prie jų iš vidurio tamsiai žaliomis plėvelėmis, po žiedą ant kiekvienos rankos, 2 spilki, sujungti trieiliumi retėželiu, riestas peilis tuojaus po žiedu dešinės rankos, akmuo po dešiniu ju lavono sonu, iš kitos-gi pusės (t. y. ties kairiuoju sonu) šmotelis geležies, apvyniotas bronz. viela, ir rytiniame gale kapo jėtis.

Kapas N. 6, kaip jau augščiau buvo pasakyta, turėjęs buti kokio-nors vaiko. Jame, paprastame padėjime, gulėję šie daigtai: 2 šukuti mol. indo, antkaklis, 2 gintaro karieliu, 2 antrankiu su užsilikusiais abiejuose stibikauliais, žiedas nuo kairiosios rankos, dvi spilki su dvi-eiliumi retėželiu; apart to, dar šitame kape, beveik ant pačios ilgosios asies, 0,15 m. nuo išskaitytų daigtų (t. y. ant pilvo lavono), gulėjęs labai pažeistas geležinis žiedas, galėjęs pagal p. D. buti papuošimu retėželio, bet tik nežinia dėl kokių priežasčių atsiduręs taip toli nuo jo. Visi rasti šitam kape daigtai esą daug mažesni, nē visuose kituose kapuose.

Kapas N. 7. Vakarinis galas šito kapo, kur gulėjus lavono galva ir kairysis petys, buvęs suardytas. Šitoje dalyje kapo buvę rastu tikt' du gintaro karieliu. Sveikoje-gi dalyje kapo buvę atrasti, paprastame padėjime, šie daigtai: dešinėji agrafa (ant dešiniojo peties), trieilis retėželis su nutrauktu kairiuoju galu, 4 žiedai (3 bronz. o 1 gelež.) užmanti ant retėželio, akmuo (po dešiniu ju sonu), į šiaurį nuo jo, ant ilgosios asies kapo sagtis, truputį dar į šiaurį nuo sagties du šmoteliu gelež. vielos, apvyniotos bronz. viela, ir ant galo, į rytus nuo žemutinių galų blaudzkaulių gulėjusi dvi sagtuti. Šitam kape spilkų suvis nebuve rasta.

Kapas N. 8 buvęs sunaikintas iš abiejų galų; nejudyta buvusi tikt' ta dalis kapo, kurioje gulėjęs lavono kaklas, dešinysis petys ir dešinėji dalis krutinės. Sveikoje dalyje kapo buvę rasti, paprastame padėjime: 3 antkakliai, į pietus nuo jų dešinėji spilka (retežio suvis nebuve) ir bronz. žiedas nuo kairiosios rankos. Sunaikitoje dalyje kapo buvę rasti: kitas bronz. žiedas, bronz. vielelė, galėjusi pagal p. D. buti pagadita rinkutė iš ausiukės spilkos, du galu geležinių peilių ir keletas labai surudyjusių gelžgalių nežinomos vartonės.

Kapas N. 10, apart 2 šukučių mol, indo, buvęs rastas dar mažas bronz. skambalėlis vakariniame gale kapo; jis greičiausiai turėjęs gulėti prie galvos. Daugiaus daigtų čionai nebuve rasta, nors ir kapas nebuvęs sunaikintas.

Kapas N. 11 buvęs labai negilus (dugnas jo buvęs atstume tikt' 0,18 m. nuo paviršiaus kapinyno), o pertai pagal p. D. galėjęs buti jau sunaikintas, nors tikt' viršutinėje savo dalyje, ir daigtai iš jo galėję buti išimti. Iš daigtų šitam kape buvęs rastas tikt' 1 antkaklis.

Kapas N. 13 užturėjo savyje paprastame padėjime šiuos daigtus: 2 gintaro karieliu, 2 spilki (be retežio), ant ilgosios asies kapo, tarp spilkų (t. y. ant lavono krutinės) sagtį. Apart to šitam kape buvusi dar jėtis suvis kitoj vietoj, nē paprastai: ji gulėjusi į vakarus nuo dešinės spilkos.

kos, t. y. ties galva iš dešinės pusės, atkreipta savo smailuma tiesiog į vakarus.

Kapas N. 14. Čionai buvo rasti šie daigtai: paprastoje vietoje 2 sukuti mol. indo, prie šlaunkaulio kairiosios kojos, gelež. peilis truputį į vakarus nuo peilio; vilnonė virvukė, apvyniota bronz. viela, apart to dar, į pietus nuo vielos, už ilgosios ašies kapo (t. y. prie dešiniojo šono lavono), gulėjusi truputi riesta bronz. adata su priplota ausia, turinti ilgio 0,103 m. storio 0,002 m. ir pločio 0,003 m..

Kapuose NN. 2, 12, 15, 16 ir 17, apart sukučių mol. indo, o kituose ir akmens, jokių kitokių daigtų nebuvo. Reikia dar paminėti ir apie kitas iškasenas, paeinančias iš to pačio kapinyno. 1881 m. buvo rasti ant šito kapinyno daigtai: 2 spilki su retėželiu, bronz. žiedas, apvali bronz. rinkutė, kita gelež. rinkutė su užriestais galais ir užmautomis ant jos 3 mažesnėmis bronz. rinkutėmis, gelež. peilis ir du gelžgaliu.

1882 ir 1883 m. pavieniui buvo rasti šie daigtai: bronz. sagti nevienokio didumo, didelė sagtis be adatos, geležinis pentinas su nulaužtu badykliu, daili bronz. agrafa, 2 gelež. yli su dalimis medinių kotų (vienos ilgis 0,059 m., o kitos 0,014 m.), keliolika šmoteliu spirališkai susuktos bronz. vielos, keletas šmotelių gelež. vielos apvyniotos bronz. viela; bronz. skardytė, rasta netoli nuo kapo N. 1 (ji suvis panėsi ant skardytė kapo N 1, o pertai turėjusi čionai nusimesti atkasant šią kapą 1881 m.); daigtas iš bronzos galintis būti pagal p. D. didele sagčia, ir dar galas peilio geležtės.

Nuo p. Medekšos p. D. esąs apturėjęs: bronz. antkaklį, dailų bronz. pentiną, pusę agrafos (užsėgos) ir dvi gelež. jėti.

[Toliaus bus.]

Audiatum et altera pars.

Su lenkais sujungė mus pereitinė, su jais jungia mus ir dabar prispandimai maskoliškų valdžių, vienoks padėjimas, persekiojimas tikėjimiškas katalikų, rupestis apie ateituvę ir tt. Dėl tų priežastų mes, rasdami dėl abiejų pusių naudingų, stengemės eiti savo tautiškais keliais sutartije su lenkais, kiek tik tai sutartį patys lenkų karšti patriotai neardė. Kad tokių mūsų pasiūlymą ir norus ne sykį stabdė ir gadino tautišką fanatizmas lenkų, kurie, negalėdami užužmiršti senovės, kada jie buvo Lietuvos valdytojais, visai stengėsi ir dabar prie visai ktoniško padėjimo, neišleisti iš savo globos ir iš rankų senovės viržių ir padaryti lietuvius tikrai tarnais — pildytojais lenkų norų, t. y. stengiasi tikrai megždžioti pasiūlymą su mumis maskolių. Jai dar galėję neretai atrasti Varšavoje lenką su-

prantanti ir ne keikenti mūsų tautišką nuo lenkų atsiskyrimą, tai jau su žiburiu reikėjo tokio jieškoti Lietuvoje: čia, tarp Lietuvos skolose nuskenusių bajorelių, atradai viską: ir neužkentimą lietuviškos kalbos, ir išjuokimą darbų dėl pakėlimo lietuviškos rašliavos, o kaip kada ir dēnunciaciją maskolių administratoriams, idant nugazdėti ir kokiū nors budu apsunkinti, jai ne visai apstabdyti darbus vedančius į išsivystimą lietuvių iš lenkiškų arba kitokių vystiklių. Dabar atrandamė Petrapilėje išeinančiame maskoliškame laikraštyje „Blagowiest“ eiles raštų „Lenko pas drangą maskolių“: Nuomonės tuose raštuose jau ne visai sutinka su augščiau paminėtomis, bet visgi ant klaidingo ir neperdaug naudingo ir lenkams pamato pastatytos. Lenkiškas maskoliaus drangas stengiasi čia pradėti derybas: susiaurines lenkiškas aspiracijas Lietuvoje, arba sakant kitaip, pavesdams Lietuvą maskoliams, norėtų už tas aukas išderėti autonomiją dėl kongresinės Lenkijos. Štai ką sako maskoliškam savo draugui savo raštuose lenkas A. B.-ki.

„Lenkai, žiurint ant jų kaip tautos, ne tik tai savo pažiūrose ant vakarinių rėdybų, bet ir savo sapnuose ne siekia toliau už sulyginimą tiesų visų tautiškų elementų ir išpažinimų t. y. geidžia tikrai nulenkimo tuotarpinių įstatų siaurinančių tiesas nemaskoliškų elementų, bet ir savo aspiracijose rytinėje Galicijoje ne mislyja apie užlaikymą ten lenkiškos hegemonijos ir mato jau, kad jį palengva, bet nuolatai tures trauktis ir siaurinti savo lenkiškas aspiracijas ant naudos rusiško arba, kaip juos vadina, rusiniško daugumo. Šiandien jau neretai atsitinka išgyrėti tarp lenkų ir tokius norus: Kad Austrija ir Maskolija sutiktų apsimainyti Lenkija ant rusiškos Galicijos“. Žinoma, kad didžponis, arba bajors gyvenantis ant žemės, kurią gavo nuo savo tėvų toj pačioj Galicijoje, pasinaudojantis iš visokių ne tikrai lygių tiesų, bet iš luomiškų, politiškų ir tautiškų privilegijų, atsisakys nuo tokių mislių ir norės joms pasipriešinti. Bet ir čia mislių jo, žodžių ir darbų ne reikia maišyti su norais lenkiškos visuomenės, o raštų patalpėtų jo organuose ne reikia laikyti už išreiškiamą norų ir jausmų visos tautos.

Lenkiškas laikraštis „Kraj“ tiesiog sutinka ant padalinimo klausymo apie susitaikimą lenkų su maskoliais ir geidžia, idant publicistika skyriū perkrautinėtu klausymą administracijos Lenkuose ir padėjimą gyventojų lenkiškos kilmės vakarinėse rėdybose, kur gal but kalbama tikrai apie nulenkimą arba palengvinimą įstatų siekencijų tiesą gyventojų lenkiškos kilmės. Išaiškinimas toksai pertikrinančiai nurodo, kad dyrva dėl tokių nuomonių jau net ir ten išdirbta, kur prieš tai, apart palikimo Lublino unijos nieko daugiau žinoti nenorėjo ir kiekvienas, kurs abejojo apie teisingumą to palikimo, laikomas buvo už pardavėją tautiškų reikalų.

Norėti to, kas ispildomas, yra tai aiškus apsišreiškimas išminties žmogaus; lenkai vienok ikišiol įpač Lietuvoje, o tankiai ir rytinėje Galicijoje, mažai rupinos ir ne klausė savęs, ar jų

norai ir siekimai tuose kraštuose, prie šiandieniškų išlygų, gal išsipildyt. P. B-ki jau numažino savo raštuose į maskolišką draugą lenkų aspiracijos, tik ir čia tąsai numažinimas labai panašus ant ištaramo lapės negalėjusios pasiekti augštai augančių vynuogių: „juk jos nenunokusios!“ Kas-gi rodos galėtų sapnuoti, idant Maskolja sutiktų apmainyti kongresinį Lenkiją ant rytinės Galicijos? Mainų prekystė, kur ji dar yra, remesi ant lygios vertės mainomų tavorų. Argi tokia būtų mainant Lenkiją ant rusiškos dalies Galicijos? Rusiniška Galicija, draugė jau su lygei nuvarginta šiaurinia Bukavina, kaip pagal skaitlių gyventojų, taip ir pagal ekonomiską vertę ne išneš daugiau kaip Lenkijos rėdybos: Kelezių, Radomiaus ir Petrakawo. Ar-gi p. A. B-ki velytų lenkams išsižadėti likusių nors grinais lenkiškų rėdybų, nešnekant jau apie rėdybas: Lublino, Siedlecų, Lomžos, kurias maskoliai savinas, ir Suvalkų, kuri, kaipo lietuvių apgyventa, tikrai nenorės paskui lenkišką uodegą traukti į Austriją, arba, atsidalinus nuo užnemuniškų lietuviškų rėdybų, pagulti po lenkų valdžia, kuri, kaip pereitinė parodo, arba ir šiandieniški atsitikimai rusiškoje Galicijoje, ne kuo geresnė buvo, kaip ir valdžia maskoliškoji. Ant galo ir pati Austrija, nors ant pažiuros, jaigų Maskolija ir sutiktų ją apdovanoti visą Lenkiją, vargei bo ant tų mainų galėtų sutikti? Šiandien, dėl strategiskų reikalų, viešpatystės stengiasi apskriesti savę apvaliais rubežiais — padovanota-gi Lenkija būtų tai kilys įbruktas tarp dviejų galingų viešpatysčių, kurį karo laike Austrija jokiū būdu apgiti ne galėtų. Laimėti ką šiandien tiktai dėlto, kad ant rytojaus tą pačią laimę vėl pražudyti — kas-gi norės? Matoma, kad iš propozicijos mainų nieks ne laimėtų, o dėlto ir mainai atsitikti negal; ant galo reiktų dar paklausti ir gyventojų mainomų kraštų, ar jie labai tų mainų geidžia? Tarp rusinų Galicijos yra tiktai menka partija taip vadinamų „Svento Jureč“ prilanki Maskolijai, kurie sutiktų prigulėti prie tos naujos tėvynės, bet jos galybė mažinas kas metą; kitos-gi galingesnės partijos: nė ukrainofilai, nėpartija sutarties su lenkais, ne radikalai, nors jie ir teisingai rugoje ant neteisingumo lenkų administratorių, bet pereiti po Maskolijos valdžia nė viens iš jų nenorės. Jaigų galėtų ką nors laimėti ekonomiskuose reikaluose, bet ir čia but laimė menka: ekonomiskas buvis Galicijos taip sudarkitas, kad jį radikaliskai permaintyti, vargei bo įstengtų maskoliškų administratoriai. Prie mažos ekonomiskos naudos, prireiktų per daug žuditi iš dvasiškų reikalų gyvenimo: pirmiausiai pražutų rusiška rašliava, toliau mokslinycios, unitiskas tikėjimas ir tt.

Prigulėjims lenkų prie tos ar kitos vieš-

patystės negal paeiti nuo norų pačių lenkų, tiktai nuo norų jų valdytojų: mainai užmanyti vienstovių rašėjų yra tai gražus sapnas neturintis realiskos vertės, nės jis neišpildomas lengvai. Galētu Lenkija permaintyti savo valdžią tiktai per karę, svetimomis spēkomis — bet kas-gi norės dėl naudos lenkų tiktai, idant juos iš po valdžios maskolių ištraukti, kariauti ir lieti kraują savo sunų? Mums rodosi, kad tokio idėalisko lenkų apgynėjo nėra ant svieta, nės kiekvienai tautai reikia rupėtis apie savo tėvynės ir tautos reikalus; už kitus-gi gal užstoti, jai per užstojimą sau ką nors gal naudoti. Kuo-gi vienok lenkai galėtų užmokėti savo gelbėtojams, jaigu jie rastus? Galybės nė kareivių neturi, įtekme ant kitų gaivalų Maskolijoj savo neteisingumu, kur jį parodyti galėjo, jau senei nužudė. Kuo-gi tokiu būdu lenkai galėtų užmokėti už pralietą kraują savo apgynėjams. Pirmiausiai reiktų jiems pasirupiti išdirbti dėl savo naudos siokią tokią galybę per sugražinimą nužudytos simpatijos tarp kitų Maskolijos gaivalų. Per karę Lenkija vargiai bo pereitų po valdžia Austrijos, nors ta ir pasisektų Maskolijos priešinkams, nės kada kare toke buvo jau parengta, Vokietija neslėpė visai, kad jai reikalinga yra visa dešinė pusė Vyslos. Rodos lenkui prie Vokietijos prigulėti, kaip patys išsitarė, visiškai nenori.

Jaigu yra išganimas dėl lenkystės, tai jo ne galima atrasti fantazijose p. B-kio ir jo draugų: rubežiai apskriejančių Lenkija viešpatysčių nepersimainys dėlto, kad lenkai to geidžia. Nėra jo ir išsižadėjime lenkų Lietuvos arba Mažrusijos, nės išsižadėti, arba apmainyti ant ko kito galima tiktai savo loenastį; ne Mažrusijoje, nė Lietuvoje lenkai jokio darbo neturi, dėlto ir apmainyti savo fantastiskas pretenzijas ant autonomijos kongresinėje Lenkijos negal. Maskoliai tą gerai žino, kad ir po atsitolinimo lenkiškų fantazijų Lietuvoje ir Mažrusijoje pasilieka dar tenbuviai lietuviai ir rusinai, kurie ne mažiau už lenkus maskoliais pastoti ne nor; pasitraukims lenkų dar ne ataduoda Lietuvą ir Mažrusiją maskoliams, nės čia yra lietuviai, kurie stengiasi, idant Lietuvoje, kur jų protėviai gyveno, galėtų buti kaip savo namuose, idant čia galėtų savo tautiskus reikalus atlikti. Toksai stengimas lietuvių ne tiktai lenkams kelio ne užstoja, bet apsilpnina spaudžiančią ir lenkus ranką maskolių administracijos. Jaigu taip, tai rodos lenkams prigulėtų ne derėti su maskoliais, ar, susiaurinę savo aspėracijas Lietuvoje, išderės nuo valdžių autonomiją Lenkijoje, bet visur, kur tik galima šelpti ir stengtis palaikyti nemaskoliškus gaivalus. Jaigu maskoliams, dėl lengvesnio išnaikinimo lietuvių reikalinga bus, kad lenkas tuo tarpu pasitrauktų, gal ant šiandien, teisybė, užsipelnyti pa-

lengvinimą buvįo Lenkijoje, bet kada jau visiškai pasisektų pergalėti, ir nutildyti norus ir siekimus lietuvių, tasyk visas maskoliškų valdžių bjaurumas kreipsis prieš lenkus, prieš kurias juk vieni per silpni butų idant su nauda priešėtis ir gintis galėtų. Pildant spangai maskolių norus, jų nepagerysi, tiktai besotystę padiditi galima.

Sernas.

Gruzinai ir jų padėjimas.

Su kuom priverstas esi gyventi, turi pasipažinti, o pasipažinęs, kiekviens gali nuspręsti su kuom galima ir pridera susiartinti, o nuo ko atsitraukti; su kuom galima susidraugauti o nuo ko saugotis. Tankei kalbame ir rašome, kad reikia mums su ta ar kita tauta susibicziuluoti ir savo reikalus sujungti su reikalais kitos tautos, žinoma tokios, kurios padėjimas artinasi prie mūsų padėjimo. Mūsų laikraščiai garsina, kad reikia mums susidraugauti labiausei su mums giminingais latviais, bet tie pats laikraščiai nesistengia mus su tais mūsų pusbroliais supažindinti. Iš tikro mes labiau pažįstame vokiečius, angljonis, prancuzus neng giminingus latvius. Be pažinties-gi negalimas nėsusidraugavimas, bereikalo prieto mes kviestume, bereikalo šauktume — neatsilieps nieks ant tokio šauksmo; ant galo neužtenka mūsų noro susidraugauti, bet reikia, kad to norētu ir kita pusė. Apie tokį abipusinį norą negalime žinoti be savitarpinės pažinties: neužtenka mums norėti susijungti su tuom ar tuom tautiškų gaivalu Maskolijoje, bet reikia kad ir tas, su kuom mes norim draugauti, tą patį norą turėtų.

Tarp Maskolijos tautiškų gaivalų yra gruzinai, kitaip georgijenias vadinami, arba kartveli, kaip jie pats savę vadina, kurie, prijausdami savo silpnumą, norėtų su mumis ir kitais svetimais Maskolijos gaivalais susidraugauti, jeib tik pas mus tokius jau norus atrastų. Prieš dešimt metų, kada Nowoje Wremia graudingų balsu pradėjo garbinti pasiėlgimą valdžių su svetimais gaivalais vakarinių viespatystės parubežių ir kvietė jas neapsistoti pančiojime tų gaivalų, tuomsyk jau koksai ten gruzinas atsiunte į redystę to laikraščio užtarimą už pančiojemus svetimus gaivalus, įpač už lietuvius ir nurode visą paikumą ir nenaudingumą tokių darbų. Žinoma, kad Nowoje Wremia nepatalpino to protesto gruzino, bet negalėjo užslėpti savo piktumo užtatai, kad koks ten gruzinas iszdryso nupeikti jo maskolišką patriotizmą. Mes lygei ne bandėme placziaus su gruziniais susipažinti.

Tautiškas padėjimas gruzinų panašus labai į mūsų padėjimą: nors jie daugiau turi laisvės dėl savo tautiškų darbų, bet jų skaitlius yra mažesnis ir jie apsigyvenę rytų kraštuos; ant galo ir pati, nors problematiška tiktai, laisvė stume tauta į miegą. Daugelyj' vienok tautiškų darbų, įpač-gi rašliaviškuose darbuose senei jie mus pralenkė. Poezija gruzinų, jai ne skaitliumi, tai jau verte savo gal kaip kokiose jos dalyse lygintis net su poezija tulų sauvaldiškų tautų; apysakos yra verstos

ir į svetimas kalbas. Tifise yra gruziniškas teatras su atsakančiu originališku repertuoru, ko mums truksta ir ko dar ilgai gal neturėsime, nes nė poetai, nė dramaturgai ant pašaukimo ne atsiranda, o nuo nepašauktų visokių giesmapalaikių tegul dievai mūsų rašliava apsaugos!

Laikraščių gruzinai tur mažiaus neng mes, nes mes ir skaitlingesni ir su nuomonėms sunkiaus mums yra susitaikyti: mokame mes peikti darbus kitų, bet savo darbais mažai prisidedame prie pagerinimo darbų kito pulkelio ir pertai mūsų partijos dirba kaip vienviestoviai žmonės, mokanti, tik išjuokti, apskusti arba nupeikti darbus kitų. Pas gruzinus yra kitaip; jie turi vieną kasdieninį gruziniškos visuomenės laikraštį „Iveria“, kuriame dirba žmonės visokių nuomonių; redytojumi jo yra kunjgaikštis Čavčavadze, įtekmingas labai tarp gruzinų. Jo apysakas, poematus ir dainas pažįsta kiekvienas beveik gruzinas. Kiti laikraščiai yra speciališki, taip: Kunjgaikštienė Tumanova išleidžia kas du mėnesiu išeinanti laikraštį dėl vaikų „Džedžili“ (Dyrva). Yra dar išeinanti kas nedelę laikraščiai: „Meurnė“ (Ukinjkas) — speciališkas žemdarbystės laikraštis, kurio redytojumi yra Sumchanow ir dvasiškos įtalpos laikraštis „Mekemi“ (Piemuo), išleidžiamas kunjgo Gambašidze.

Publicistika gruzinų yra jaunesnė už lietuvišką: pirmas jų laikraštis literariškai-moksliškas atsirado 1854 m.; išeidavo kas mėnesį. Redytojumi jo buvo pažįstantis gerai mūsų kraštą garsus Gruzijoje' dainius kunjgaikštis Eristavi. Jisai tarp kitų išverte iš Mickiewicz'io įžangą pono Tadeušo: „Lietuva tėvynė“. Ta, mūsų kraštą garbinanti, giesmė taip gruzinams patiko, kad po jos įtekme atsirado daug gruziniškų poematų garbinančių panašiais žodžiais savo tevynę. Tikrai galima yra sakyti, kad Eristavi yra tevu naujos gruziniškos poezijos, nes beveik iki jam buvo tiktai poezija dvasiška; po jo įtekme vystėsi nauja svietiška poezija.

Pirmaji gruzinišką laikraštį uždėjo, kas-gi tai galėtų tikėti, maskolių ciecoriaus vietinjkas ant Kaukazo, kunjgaikštis Voronecov, bet tasai laikraštis ne ilgai laikėsi: nustojus pašalpai nuo valdytojo aprubės, užbaigė savo gyvenimą. 1860 m. vėl atgijo, bet jau be jokios nuo valdžių pašalpos ir be jokio su joms susirišimo. Iki šiam laikui buvo gymusių 11 laikraščių, iš jų gi geriausę, laikraštį „Droėba“ (Laikas) valdžios uždraudė, kiti-gi negalėdami nuo abonentų užsilaikyti, patys užbaigė savo gyvenimą, nes išdavėjai, kaipo neturtingi negalėje jų ilgai palaikyti.

Nors Gruzija ne užkariauta maskolių, bet pati, be kraujo praliejimo, jų valdžiai pasidavė, bet šiandien ne syki jaučia skaudžia maskolių ranką ant savo sprando. Maskoliai, apimdami tą kraštą po savo sparnu, žadėjo gyventojams rupintis visada apie reikalus ir naudą ten — buvių gyventojų. Kaip ta pažadėjimą išpildė, rodo tai griuvesiai apleistų dvarų ir klioštorių, bet užtatai daugybė maskoliškų kolionistų apsedusių gruziją su valdžių pagelba. Neuždrausta dar gruzinams savo kalboje knjgas ir laikraščius spaudinti, ne uždarytos dar

dėl jų valdžių vietos, bet ant tų liuosybių ir pasibaigia visos maskolių geradėjystės. Kaip unitus privertė valdžios Maskolijos stačiatikiams pastoti, tokiu pat budu ir gruzinai stačiatikiams pastoja, nors jie buvo ormeniško tikėjimo.

Stelli.

Sfinksas.

(pagal Turgenev'ą.)

Gelsvai pilka, išviršaus puri, apačioj kieta smyltis. smyltis be galo, be-krašto.

Ir ant to smylčių ploto, ant tų marių negyvų dulkių kyšo galva Egipto sfinkso.

Ką nori pasakyti didelės atkištos lupos, tos išpustos šnervės — ir tos akys po augštais antakiais, tos užmiegotos akys?

Ir tas veidas nori ką pasakyti! Jis net sako — bet viens tik Edipas moka atmint ta mįslį ir suprasti tą kalbą be žodžių.

Ką! Tai juk aš pažįstų tą veidą . . . jis suvis neužneša ant Egipto sfinkso. Balta, žema kakta, plona, tiesi nosis, siauros lupos ir tos nedidelės akys . . . o ant galvos plaukai žemyn sušukuoti . . . Tai juk tu Baltrau, Jonai, Petrai, lietuvi, žemaiti, mano berneli! Ar gi senei pakliuvai tų į sfinksus?

Ar ir tų nori ką ten pasakyti? Taip; ir tu taip-gi — sfinksas.

Ir akys tavo — tos drumstos, gilios akys — taip-gi sako . . . Ir jų kalba be žodžių.

Tiktai kur tavo Edipas?

Ach? O lietuviškas sfinkse! Negana užsidėti šliktelę*), idant tapti tavo Edipu.

A. iš B.

Jarmulk-šlikta, — eilė, žodis Vilkmėgės pav.

Muitas (mokesčiai) nuo mainikavimo arba prekystės ir amatų.

Gudijos ir musu mainas.

Iki 1865 metų mainininkai arba prekėjai Gudijoje buvo dalinami į tris skyrius arba gildijas: mainininkai 1os gildijos su turtu 15,000 rubl., antros — su turtu 6000 rubl. ir ant galo trečios su turtu 2400 rublių.

Pirmutinė ir antroji gildijos mokėjo tada muitą išnešantį 4° nuo turto ir 10° nuo muito ant kelių; trečioji gildija muitą mokėjo nevienodai: dideliuose miestuose po 66 rublius; mažuose po 43 rubl., o miestuose turinčiuose palengvinimus, po 30 rubl. To nerukuojant, mainininkai mokėjo dar muitą asabišką, kurs nuo kožnos „miešioniškos dušios“ išnešdavo po 2 rubl. 29 kap. —

Pylioniškas muitas nuo „miešioniškos dušios“ metuose 1863 tapė atmainytas, o vietoj jo buvo uždėtas muitas amatininkiškas, nuo visų šakų mainikavimo, laikimo traktierių į karčemų, nuo furmanystės, fabriku, varstotų, malunų, ir nuo pagelbininkų arba gizelių.

Vietoj pirmbuvusiųjų trijų gildijų potam tapė įtaisytos dvi. Pirmutinė moka 565 rubl. To nerukuojant, draugystės ant akeijų, bankai ir kredito užvedimai, prie muito augščiau paminėto, dar primoka po 635 rubl. Antroji gildija, žiurint pagal vietą, moka 40 iki 120 rublių. Tiesos, kurios pirmiaus prigulėjo trečiajai gildijai, galima įgyti nusiperkant daleidimą ant smulkaus mainikavimo, už ką reikia mokėti, taip-pat pagal vietą, nuo 10 iki 30 rublių. —

Už liudyjimą ant išvežiojamo maino mokasi po 16 rublių, o už mainą peksčiai vedamą — 6 rubl. liudijimas dėl pagelbininkų 1os klasos parsiduoda po 35 rublius, o antros — po 6. To nerukuojant, dar prie maino liudijimų reikia nusipirkti biletus del mainbučio. Amatų užvedimai dalinasi ant trijų kategorijų augščiau primintų ir penkių klasų pagal vietą; moka muitą nuo 3 iki 30 rb.

Raštai daleidžianti mainą tur buti išduodami netiktai pagal maino didumą, bet taip-pat ir pagal tavorų skyrį. Įstatimai 1865 metų skyria mainą į hurtinį, smulkų ir krominį. — Kožnam skyriui, po nusipirkimui atsakančių liudyjimų, įduoda atsakančias laisves arba uždraudimus. —

Kožnas supras, kaip sunku yra tikrai nuspėti, ką mes turime rokuoti smulkiu mainu, o ką krominiu — todėl po visą Gudiją kasmet buvo dešimčiai tukstančių surašyta protokolų apie nusipirkimą neatsakančio liudijimo maino. Muito inspektoriai vien tuom ir užsiima, nieko kito negalėdami daryti. Gana bus pasakyti, kad gan greit per pus pas mainininkus atsiranda ant maino liudijimai neatsakanti. — Šiandien finansų ministerija, ant to patėmidama, nori pertaisyti tiesas apie mokejimą muito už maino vedimą. —

Ant galo turime pasakyti, jog Gudijoje*), apskritai imant, puse vieno nuošimčio visų gyventojų mainų, užsiima — mainu, dėl kurio liudijimai turbūt perkami. —

Jegut mes pagal tą patį saiką ir ant mūsų tikrosios Lietuvos atsižiurėtumem, tai ten savo mainininkų turėtumem rasti apie 15,000. — Argi taip pas mus dedasi? Man rodosi, kad po visą Lietuvą lietuvių tikrų mainininkų daugiaus ne rasime, kaip kokį 150 — o gal da ir tai per daug? Jegut-gi taip — tai aiškei matome, jog mūsų krašte tarp lietuvių mainas yra šimtą kartų mažiaus išsiplatinęs, kaip tarp gudų. . . Tas-gi vel baisei apgailėtinas yra daigtas, labiausei vel delto, kad mūsų krašto padėjimas del maino labai šaunei yra sutaikintas. Mes esame ant kelio tarp rytmetinės ir vakarinės Europos ir iš to padėjimo, jegut tiktai savo budą permaintytumem, didei pasinaudoti galėtumem. O dabar? — dabar viską mes į žydų kešenius sukrauname, atidno-

*) Pagal knižą p. Tiercehev'o.

dami jiems mūsų aukso dyrva!... Gėda mums!... Dvasė mūsų sunyko — tai mūsų nelaimė. Kas mūsų dvasią bepadrutins?...

Nr.

Iš Lietuvos.

Tilžė. Artinasi pavasaris — prasideda paukščių lėkims. Bet per mus kampa tuom tarpu kitokie paukščiai dar nelėkė, kaip tik žemaičiai. Diena į dieną traukia pulkai nuvargusių žmonelių per mūsų miestą, sėda ant „geležinio“ ir . . . patys nežino kur laimės jieskoti, kurios nerado savo senojoje tėviškėje. Daugiausiai žemaičiai per Tilžę eina į Ameriką, bet pusėtinai jų skaitlius pasilieka ir Europos kraštuose, kaip antai: vakarinėje Vokietijoje ir Anglijoje. Pereitą rudinį daug žemaičių sugryžo nuo naujai kasamo kanalo iš Baltųjų į Vokiškąsias marias. Kaip į tą išėvystę arčiau prisiziūri, tai jį išrodo lyg nykimas spiečiaus bičių, pasilikusių be bitinuko. Reikia žinoti, kad išėviai traukia netik per Tilžę: toki jau pulkai eina ir per Eydkunus. Kad Vokiečiai būtų neuždraudę apsigyvenimo žemaičiams Ryt-Prusose, tai tie nelaimingi galėtų gana lengvai gauti pusėtiną uždarbį mūsų krašte! Tai susilankėme gadynės: vienoje dalyje Lietuvos (po maskolium) lietuviams negalima gyventi dėlėi prispaudimo valdžių o kitoje (po Vokiečių) nevalia, uždrausta! — Sulyg šiol Tilžėje eksploatavojo išėvius žydai. Nuo žydu, žinoma, mes nė negalim žmoniškumo reikalauti, nes jie laikosi savo talmudo. Tegul atsiranda kiti teisingiau už žydus pasielgianti, kad jau nereiktų girdėti rugojimų savo brolių, kaip aniems talmudžydžiams. —

Girdėjome, kad Šilokarčiamoje, vienoje pelkės (durpos dirbinyčioje) dirbą apie 30 žemaičių, kurių Prūsų valdžios dar iki šiol nekludino. Eina paskalas, jog neužilgo busią vėl galima keltiesi žemaičiams į Prusus ant gyvenimo, kadangi vietiniai žemdarbiai jau daug kartų skundėsi valdžiai, o sykį dagi ir peticiją siuntė iki ministeriui, skųsdamiesi ant stokos darbininkų, dėlėi uždraudimo žemaičiams gyventi Prusose, kada tuom tarpu prūsų lietuvininkai, pramokę mokslainėse vokiškos kalbos, išlengvo vis ir vis traukia tolyn į Vokietiją, jieskodami didesnio uždarbio ant didelių fabrikų, palikdami tokiu budu ukinikus be darbininkų. Pertai žemdarbystėje nepritenka darbinikiškos spēkos. —

3 dieną Kovo Prūsų lietuvininkai išsiuntė žinomąją peticiją iki kultaus ministerio, su 19 tukstančių su viršum parašų, jeib Prūsų Lietuvoje, po mokslaines, gret vokiškos kalbos, būtų išguldoma ir lietuviškai, įpatingai, kad „vieron pamokslas“ būtų duodamas kudykiams lietuviš-

koje kalboje. Užmanius tą „maldos gromatą“ (peticiją) tuojaus atsirado daug pritarėjų ir, netrukus, buvo surinkta toks sulygmai apstus skaitlius parašų, nors ant to nebuvo paškirta jokio tam tikro fondo, dėl agitacijos. Tiktai prie paties beveik galo sudėje apie 40 markių, kurios sumos viena dalis išėjo ant atspaudimo blankų dėl surašymo vardu, o antra išėjo kaipo užmokestis už perrašymą. — Kada jau buvo surinkta apščiai vardu ir buvo matoma, jog tarp lietuvininkų ima atsirast šupratimas savo reikalų ir sutartis, tai keli prakilnesni lietuvininkai sutarė padaryti susirinkima Kaukėnuose „dėlėi pasikalbėjimo apie lietuviškus reikalus“, idant tokiu budu dar labiau patraukti lietuviškas širdis į vienybę.

14 dieną Vasario į Kaukėnus susirinko gana apstus skaitlius lietuvininkų ir susirinkimas labai gražiai buvo atlaikytas. Priesėdžiu ant tos dienos buvo išrinktas p. Dovydas Saunus iš Rokačių ir savo išminčia ir taktu pėr visą cėšą užlaikė priderančią susirinkimui tvarką. Teisybė, didelių daigtų ten nebuvo nė nusprėstą nė užmanyta, vienok visame kame pasirodė paveizdan — vienybė mislių su darbais. Čia pat dar pasirašė po peticiją 70 su viršum žmogystų, tarp kurių didžiausia dalis buvo moters iš paties miestelio ir iš aplinkinių, ir sudėta ant kaštų peticijos pus dvidešimts markių. Ant susirinkimo Kr. Voska perskaitė peticiją; tapė aptarti nekurie punktai ir tokiu budu priduoata jau visotina sankeija.

Ant galo buvo sutarta tankiau laikyti tokius susirinkimus ir kituose kraštuose Prūsų Lietuvos. Dabar girdime, jog tokis antras susirinkimas turės vietą Prikulėje 27 dieną Kovo.

Nekurie mato tokiuose susirinkimuose pradžia įsteigimo didelės Lietuviškos Draugystės, kuri savo laiku galės atlikti svarbius reikalus, įpač dalykė išskyrimo lietuviško pasiuntinio į Vokišką seimą. Labai gražios mislys ir šviesios viltys! Bet pirmučiausiai turime turėti priderančius kandidatus, nes pernykčius vargu galėsime ant ilgiaus palaikyti, kadangi Dr. Brnažis, po našta sunkių aplinkybių, vargu taip greit galės veiklingai užsiimti politika.

eta-teta

Iš Sv. redyb. Galiu pranešti šiuomi sykiu vieną gražią naujieną. Kun. Aleksandravičia pabaigė pereituos metuos dvasišką Akademiją Petropilėje ir tapo tuojaus paškirtas prefektu Veiverių seminarijos. Pagal priimtą paprotį Kun. Aleksandravičia per Kalėdas nuvažiavo į Varšavą, idant pasirodyti Apuchtinui; Kun. Aleksandravičiai parejo ant mislių užsiminti Apuchtinui apie išguldymą religijos mokytiniams Seminarijos prigimtojų lietuviškoj kalboj; jisai anaipol

nemislijo, kad iš šito prašymo kas nors išeitų. Ir ką jus mislijate, Apuehtiuas bė jokio prieštaravimo meilei ant to sutiko. Po Kalėdų Kun. Aleksandravičia jau išguldė religiją lietuviškoje kalboje. Kaip žiūrėti ant šito fakto? Ką jisai reiškia? Pagal „įstatymą“ Aleksandro II visose mokslynėiose religija turi būti išguldoma prigimtojų kalboj. Prigimtojų kalboj ir išsiguldė religija visose lenkiškose gimnazijose, mat ir suvalkų gimnazijoj, nors joje daug yra ir lietuvių. Bet Senapilėj, Veiveriuose visados išsigulde maskolišoj kalboj. Teisybė pirm dešimties metų, kada Čėna, prefektas Senapilės gimnazijos atsisakė išguldyti religiją maskolišoj kalboj, gal butu ir paveliją lietuviškai išguldyti, jai nebutu atsiradęs koks-ten Miknevičia, kurį, matyt, apėjo labai „unaras“ buti prefektu. Taip-pat visas klausymas buvo išrištas ir Veiveriuose — tapė paliepta išguldyti religiją maskolišoj kalboj. Matot, valdžia pastatė ant savo; ji taip padarė kaip tikrai reikalauja missija „obrusienijos“, mus krašto. Kodėl-gi dabar ta pati valdžia atmaino savo paliepimus? taj nesuprantama; Juk negali Apuehtinas tikėtis, kad apaštaly „obrusienijos“ skaitlius Veiverių seminarijoj pasididys, jai religija bus išguldoma lietuviškai. Jai Apuehtinas ne spangas tai jisai turi suprasti, kad šitas faktas dabartiniame laike turi būti dideliu faktorium pakelime lietuviškos dvasios tarpu mokytinių V. sem Parsieina mislyti, kad tai Apuehtinas padarė, pamislijęs, ką daro; parsieina mislyti, ar nemainysis ta prakeikta politika apgudavimo; parsieina mislyti, ar mus valdžia nepermainys savo pažiūrų ir ant kitų dalykų, kaip antai ant dalykų spaudos?

Turiu pasakyti dar kelis žodžius ir apie kun. Miknevičia, prefektą Senapilės gimnazijos. Miknevičia nusižemino, tiesog išpurvino savę, kada apsiėmė išguldyti religiją maskolišoj kalboj; jį juk visi pirštais badė, jisai tai pats galėjo matyt ir jausti. Kun. Miknevičia dabar turi po akiu paveikslą Aleksandrevičiaus; jisai turi eiti pėdoms Aleksandrevičiaus; jai tai nenorės padaryti, tai tik parodys, kad nori pasilikti. k . . . ant amžių amžinųjų. Faktiškiausia butu taip, kun. Miknevičiui padaryti; paprašyti savo valdžios, kad duotu kur jam vietą ar vikarijušo ar prabaščiaus ir pasiduoti į dimissiją. Įpedinys jo, žinomas daigtas, jau netiks išguldyti religiją maskoliškai.

Paulius.

Iš Maskolijos.

Peterburgas. Mediciniskas departementas per paliciją apgarsino būdą, kurio reikia prisilaikyti, prižiūrint sergančius limpančiomis ligomis:

1) Ligonį reikia patalpinti į atskyrų kambarį, jegut galima, tai su atskyru įėjimu. Jo pri-

žiūrėjimu tur užsiimti kuomažiausiai asabų. Asabos ligonį prižiurinėios, iš kambario išeidamos, tur sav su milu numazgoti rankas, veidą ir kaklą, o potam su vandeniu ir karboline rugščia (ant 100 vandenio šaukštų, 2 šaukštai karbolinės rugšties) savę tur išsiukuoti su šepėčiu, kurs lygiu budu buvo padažytas paleidime karbolinės rugšties vandenyje, tik stipresneme (ant 100 vandenio dalių — 5 dalys karbol. rugšt.)

2) Iš ligonio kambario reikia išnešti nereikalingus daigtus, kaip tai: abrozus, o labiausei mebelius išklotus.

3) Guolis turi būti prasciauses. Geriauses iš dratų matoracas, viloku pridengtas, o potam gumeliastiko drobe; guolį kas-dien reikia mainyti, o gumeliastiko drobę mazgoti karboliniu vandeniu; taip-pat reikia mainyti apvalkalus.

Kas tokio guolio negal turėti — tepasigamina guoliu paprastų šiaudų bet potam šiaudus arba sieną iš šieniko reikia sudeginti, ir visas dalis paklojimo reikia karštame vandenyje išvirinti, arba pamirkinti vandenyje su karboline rugščia. (100 v. daliu ir 5 d. karb.)

4) Del išmetimo spjaudulių, seilių, mižalų ir mešlo reikia turėti stiklinius sudinus arba porcelininius — su tokiu-pat karboliniu vandeniu, kaip dėl pamirkimo šepėčio arba šukų.

5) Kambarį reikia dažnai ir gerai vėdinti, nedaleidžiant trauksmų.

6) Ligonis prie sveikatos grįžtantis ne tur kambario apleisti, iki daktaras nelieps; prieš išėjimą tegul išsimazgoja, apsivelka dar į nedevetas drapanas.

7) Jegut ligonis namuose negal buti atskyr-tas, tai geriausiai jį į ligonbutį ataduoti. —

15. Vasario šių metų pasimirė Peterburge mūsų vientautis Juozas Dailidė, sunus ukinjko. Mokinosi jisai Vilniaus reališkoje mokslynėioje, kurę pabaigęs pribuvo į Peterburgą ir pastojo į Technišką institutą. bet juomi nepasiganėdino ir pabaigęs jį įstojo į dailės Akadėmiją ant architekturos mokslų ir ją pabaigė laimingai, kaipo viens iš geresniųjų studentų. Peterburge buvo jisai pažįstamas, kaipo viens iš garsesniųjų architektorių; daugel čia puikių rumų yra pastatytų pagal jo planus. —

Maskoliški laikraščiai praneša apie naują ir svarbų dėl mūsų panėiojimo valdžių paliepimą. Nuo pradžios šių metų paliepta yra gromatas ateinančias iš užrubežių peržiūrėti ir, jaigu jose rastusi atsišaukimai su prikالبinejimu žmonių eiti į Ameriką, arba į kitus svieto kraštus, tokių gromatų neleisti. Dėl mus, žinoma, svarbiausiu yra tąsai dalykas, kad gromatos iš užrubežių yra ne tiktai daleista, bet paliepta peržiūrėti. Nors

nieks iš mus ne prikalbinės žmonių traukti į užmarius, bet atsitinka kitoki mūsų tautiški susinešimai šu užrubežiais, kurie Maskolijoje, taip pat yra nedaleisti. Rašantiems į Maskoliją mūsų vientaučiams, apsigyvenusiems kituose kraštuose, reikia žinoti apie tą paliepiamą, idant rašytų atsargei, nes kitaip galėtų daug bledies padaryti tiems, pas kuriuos gromatas rašo. Gerians, rodos, butų visai nesinaudoti maskolišku pačtu.

Maskolių valdytojams, apart šelpimo baduojančių gyventojų viešpatystės ir dalinimo alkaniems surinktų aukų, kurios, savo daugume, stebuklingai pasilieka dalįtoju kišeniuis, dar užtektinai pasilieka laiko ir dėl panėiojimo mūsų krašto gyventojų, turbut delto, idant užsiimdami kitokiais darbais, neatprastų nuo darbo saldžiausio širdžiai tarnų ciecoriaus Aleksandro III. Dabar ką tik gavome žinią, kad evangeliskose bažnyčiose Žemaitijos, tapė evangelikams uždrausta melstis lietuviškai, o daleista maldose ir mišiose vartoti tikrai vokiską ir maskolišką kalbą. Kaip girdėjome, Tauragėje pereitoje nedelioje palicija ir žandarai atiminėjo nuo susirinkusių į bažnyčia žmonių lietuviškas knigas. Argi gal eiti toliaus neteisybė? Didesnė pusė evangelikų Žemaitijoje visai vokiskai nesupranta. Toks kvailas maskoliškų nupenetų satrapų, niekam jokios naudos ne gal atnešti; neatneš ir tiems peniniams, o jau mažiaušei evangeliskam tikėjimui. Žinome, kad Varšavoje jau senai tokį jau paliepiamą gavo žydai, kuriems sinagogose uždrausta tapė lenkiški pamokslai.

Tegul gyvuoje originališka tikrai maskoliška niekur kitur visame sviete nepažįstama tikėjimiška liuosybė Maskolijos, kurią taip geresi ir giresi jos pseudo-popiežius Pobiedonoscev ir jo pasamdyti tarnai!!!

✓ Keli žodžiai apie Airių kylimą.

Kur vienybė, ten pasisekimas ir laimė.

Antra, partija nebuvo dar išsidirbus taktikos parlamente; ji elgėsi be tvirtų principų, pristodama tai prie vienos, tai prie kitos partijos, be aiškiai apmąstyto siekio; pertai parlamente ji nebuvo savystovia. Parnell' istojęs į parlamentą, persitikrino, kad airių partija turi susilieti su tauta, pritraukti ją prie savės ir užganėdinti jos norus; dėlto reikia paimti platesnią programą, įdėti į darbą didesnią energiją ir nešti tautos vėliavą taip, kaip pritinka tikriems kareiviams tautiškos idėjos. Toliaus, Parnell nusprendė, kad airių partija turi stovėti parlamente skyrium nuo kitų partijų. nedaryti koalicijų su jomis be jokio reikale, žodžiu -- ji turi pastoti neprigulinčia partija, idant turėti įtekme ant parlamento. Prie to jis laikė už reikalinga sujungti politiską rėformą Airijos su agrariška ir šitą išrišti pirmiaus už anają.

Atsakantis rėdytojais: Martynas Jankus, Tilžeje.

Aišku, kad išstojus Parnell' iui ant politiskos arenos' airių klausymas buvo pastatytas ant tvirto pamato ir apėmė tokias puses airių gyvenimo, kurios iki tam laikui neįeidavo kaip neatbutinos dalys į programą airių partijos. Platesnė programa ir didesnė energija, su kuria gynė tautos reikalus, pritraukė visų simpatijas ir kylimas pavirto į tikrai tautiską. Parlamente airių partija užėmė vieta atskiros, savystovios partijos, kurios svarbą turėjo pajusti valdžia, įpač dėl taktikos, kurios ji laikėsi. Parnell įvedė į praktiką politiką obstrukcionizmo, kuria karts nuo karto buvo jau besinaudojęs Biggar. Obstrukcionizmas yra tai sistematiskas trukdinimas valdžios priešingos partijos, abelnai priešo išpildyme uždavų. Parnell buvo persitikrinęs, kad jaigu Anglija užgina Airijai pačiai valdytis, tai Airija, iš savo pusės, taipgi turi rupintis, kad Anglija negalėtu valdyti ir pildyti savo naminių reikalų. Jis suprato, kad, dėl pa-sekimo kovos už airių reikalus, negana kasmets daryti tėorėtiskus protėstus, išsaukenčiaus tikrai nenau dingus ginčus, bet reikia daryti, idant airių reikalavymai nuolatos stovėtu prieš parlamentą, kuriam reikia parodyti, kad ji negali tikrai dirbti ir pildyti savo uždavų tolaik, iki nebus užganėdinti airių reikalavymai. Obstrukcionizmą Parnell platino taipgi tarpo fėrmerų, paliepdamas jiems nemokėti landlordams samdos, iki ji nebus sumažinta. Obstrukcionizmas pasidarė svarbiu įrankiu kovos 1879 metuose, kada Airiją užpuolė badas, Šituos metus airių partija vedė agitaciją labiausiai dėl agrariškos rėformos, kurios siekis apsireiskė persitikirinime, kad Airijoje reikia sutverti žemės savastį. Pabaigoje 1879 metų buvo įsteigta „Draugystė agrariškos rėformos“, kuri ir pastojo svarbiausiu įrankiu kovos už brangiausius reikalus airių tautos. Agitacija ir energija airių partijos buvo neišpasakyta; rinkdavosi be skaitliaus mitingai, ant kurių suplaukdavo tukstančiai žmonių. Darbas persikėlė iš Airijos į Amėriką, kur airių vadai rinko pinigų dėl agitacijos. Baisus išsiplatinimas kylimo iš pradžių nepertikrino vienok valdžios, kad laiks užganėdinti karštus norus airių, idant nepriversti jų syla jieskoti sumintų tiesų.

[Toliaus bus.]

Pinigus, rankraščius ir grometas

„Varpo“ bei „Ukinjko“ delei siunciant, reik šioki antrašą padėti:

Herrn Dr. W. Bruazis,
Tilsit.

✓ Italpa: Už ką mes lenkams turime buti dėkingi arba nedėkingi? — Mano turtai, J. M. Kėkštas. — „Rusva dulke“, J. G.-B.-Klausutis. — Iš draugyjinio Anglijos gyvenimo. — Archeologiski tyrinėjimai Žemaitijoje, J. Bitaitis. — Audiatur et altera pars, Šernas. — Gruzinai ir jų padeimas, Stelli. — Slinkas, A. iš B. — Muitas (mokeščiai) nuo mainikavimo arba prekystės ir amatų, Nr. — Iš Lietuvos. — Iš Maskolijos. — Keli žodžiai apie Airių kylimą. M. Joniškis.

Spausdijta pas Martyną Jankų, Tilžeje.